

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

Možnosti a dopady zavedení daní z nezdravých potravin

Bc. Ondřej Michálek

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Ondřej Michálek

Podnikání a administrativa

Název práce

Možnosti a dopady zavedení daní z nezdravých potravin

Název anglicky

Possibilities and Impact of Introducing Taxes on Unhealthy Food

---

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy možností a zkušeností v oblasti zdanění nezdravých potravin vyhodnotit možné dopady zdanění nezdravých potravin v České republice.

Metodika

Teoretický základ diplomové práce bude zpracován prostřednictvím kompilace poznatků z dostupné odborné literatury, aktuálních právních předpisů a dalších relevantních zdrojů se zaměřením na možnosti zdanění nezdravých potravin a na zahraniční zkušenosti se zdaněním nezdravých potravin.

Práce bude analyzovat jaké byly dopady zdanění nezdravých potravin ve státech, kde byly již podobné daně zavedeny (tzv. daň z tuku, daň z cukru nebo daň z nezdravých potravin). Na základě komparace výdajů na léčbu obezity s možnými příjmy z tzv. „daně z cukru“ bude vyhodnoceno, jaké možné dopady lze v případě zavedení daně z nezdravých potravin očekávat v České republice.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

daň, spotřební daň, daň z cukru, příjmy, stát, potraviny, výdaje, příjmy

---

Doporučené zdroje informací

- ALISTAIR, F. (2018). Mexico's "Sugar Tax": Space, Markets, Resistance, *Annals of the American Association of Geographers*, 108(6): 1700-1714. doi: 10.1080/24694452.2018.1457429.
- FRANCK, C. et al. (2013). Taxing junk food to counter obesity. *American Journal of Public Health*, 103(11): 1949-1953. doi: 10.2105/AJPH.2013.301279.
- CHUDÁ, T., JANSKÝ, P. (2016). The impact of a fat tax: progressive in health, but regressive in income? *Prague Economic Papers*, 25(04): 445-456. doi: 10.18267/j.pep.569.
- KUBÁTOVÁ, K. (2018). *Daňová teorie a politika*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7598-165-3.
- NEJEDLÁ, M. (2014). Zdravotní a hospodářské důsledky epidemie obezity a možnosti její prevence ve školách. *Česká antropologie*, 64 (supplementum), 20–24. ISSN 1804-1876.
- VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. (2018). *Daňový systém ČR 2018*. 14. aktualizované vydání. Praha: VOX. Ekonomie. ISBN 978-80-87480-63-2.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Gabriela Kukulová, MBA, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 11. 2. 2019

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 20. 2. 2019

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 06. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Možnosti a dopady zavedení daní z nezdravých potravin" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2019

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Gabriele Kukulové, MBA, Ph.D. za cenné a odborné rady, podnětné návrhy a připomínky, které mi pomohly ve zpracování zvoleného tématu.

Možnosti a dopady zavedení daní z nezdravých potravin

Abstrakt

Diplomová práce se věnuje možnostem a dopadům zavedení daní z nezdravých potravin. Téma je aktuální z důvodu celosvětově rostoucího problému s obezitou a nadváhou. Zdanění nezdravých potravin je jedna z možností, jak by stát mohl daný problém řešit. Cílem této diplomové práce je na základě analýzy možností a zkušeností v oblasti zdanění nezdravých potravin vyhodnotit možné dopady zdanění v nezdravých potravin v České republice. Teoretická část je věnována problematice daní, a to konkrétně daní z přidané hodnoty a spotřebním daním. Dále problémům, které vznikají s obezitou a nadváhou a následně státům, které se už problematice zdanění nezdravých potravin věnují. Vlastní práce je založena na základě analýzy zahraničních zkušeností. Následnou aplikací těchto získaných informací a pomocí komparace jsou vyhodnoceny možné dopady v případě zavedení daně z nezdravých potravin v České republice. Na základě zjištění z analytické části lze konstatovat, že daň z nezdravých potravin by měla význam na příjmové stránce státu, nicméně její efekt na spotřebu a zejména na snížení obezity a nadváhy ve společnosti nelze potvrdit.

Klíčová slova: daň, spotřební daň, daň z cukru, příjmy, stát, potraviny, výdaje

Possibilities and Impact of Introducing Taxes on Unhealthy Food

Abstract

This diploma thesis deals with possibilities and impacts of introducing taxes on unhealthy food. The topic is actual due to a growing global obesity and overweight problem. Taxing unhealthy food is one of the ways the state can solve the mentioned problem. The aim of this thesis is to analyse potential impacts of taxation on unhealthy food in the Czech Republic, based on an analysis of possibilities and experience in the area of taxation of unhealthy food. The theoretical part is dedicated to tax issues, namely value added tax and excise taxes. Furthermore, theoretical part will be dedicated to the problems that arise with obesity and overweight, and consequently the states that already deal with the issue of taxation of unhealthy food. The practical part of the work is based on the analysis of foreign experience. Subsequent applications of this information and comparative assessment assess the possible impacts of introducing tax on unhealthy food in the Czech Republic. Based on the findings from the analytical section, it can be stated that the tax on unhealthy food would have significant impact on state expenses, but its effect on consumption and on the reduction of obesity and overweight in society cannot be confirmed.

Keywords: tax, excise duty, sugar tax, income, state, food, expenditure

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	15
3.1 Veřejné finance	15
3.1.1 Daně	15
3.1.2 Třídění daní.....	17
3.1.3 DPH	17
3.1.4 Spotřební daně	19
3.1.5 Problémy spotřebních daní	21
3.2 Obezita	21
3.2.1 Definice a diagnostika	22
3.2.2 Příčiny, důsledky a prevence	23
3.3 Typy zdanění nezdravých potravin	26
3.3.1 Zdanění určité skupiny produktů	26
3.3.2 Nutriční daň	27
3.3.3 Nutriční index	28
3.4 Zahraniční zkušenost.....	28
3.4.1 Dánsko	30
3.4.2 Finsko.....	30
3.4.3 Maďarsko.....	32
3.4.4 Francie	34
3.4.5 Mexiko.....	36
4 Analytická část	38
4.1 Výdaje na zdravotnictví	38
4.2 Daňové dopady.....	41
4.3 Dopad na příjmové skupiny	47
5 Výsledky a diskuse	53
5.1 Výdaje na zdravotnictví	53
5.1.1 Porovnání s příjmovou stránkou	54
5.2 Porovnání se zahraničím	56
5.3 Dopady zavedení daně	58
6 Závěr.....	62

7 Seznam použitých zdrojů.....	64
---------------------------------------	-----------

8 Přílohy	67
------------------------	-----------

Seznam grafů

Graf 1 - Spotřeba ovocných džusů ve Francii.....	35
Graf 2 - Spotřeba cukru v Maďarsku	59

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Růst maloobchodních cen.....	19
Tabulka 2 - Hodnotící tabulka indexu BMI.....	23
Tabulka 3 - Sazby daně pro sladkosti, zmrzlinu a slazené a neslazené nápoje.....	32
Tabulka 4 - Sazby daně na nezdravé potraviny v Maďarsku.....	33
Tabulka 5 - Přepočtení HDP	39
Tabulka 6 - Výpočet ztráty pro všechno obyvatelstvo (v mil. Kč).....	40
Tabulka 7 - Výpočet ztráty pro ekonomicky aktivní obyvatelstvo (v mil. Kč)	41
Tabulka 8- Spotřeba vybraných potravin.....	43
Tabulka 9 - Státní příjmy 1 (v mil. Kč).....	44
Tabulka 10 - Státní příjmy 2 (v mil. Kč).....	44
Tabulka 11 - Státní příjmy 3 (v mil. Kč).....	45
Tabulka 12 - Rok první (v mil. Kč)	46
Tabulka 13 - Rok druhý (v mil. Kč).....	46
Tabulka 14 - Rok druhý při poklesu spotřeby o 10% (v mil. Kč).....	47
Tabulka 15 - Sazba 10%	48
Tabulka 16 - Dopady dle decilů 1	48
Tabulka 17 - Nižší sazba specifické daně (v Kč).....	49
Tabulka 18 - Dopady dle decilů 2	50
Tabulka 19 - Vyšší sazba specifické daně (v Kč)	51
Tabulka 20 - Dopady dle decilů 3	52
Tabulka 21 - Porovnání s výdaji na zdravotnictví 7 (v mil. Kč).....	55
Tabulka 22 - Porovnání s výdaji na zdravotnictví 15% (v mil. Kč)	55
Tabulka 23 - Výsledné hodnoty (v mil. Kč)	56

Seznam použitých zkratk

DALY – Disability-Adjusted Life Year

DPH – Daň z přidané hodnoty

OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development

WHO – World Health Organization

1 Úvod

Podle Světové zdravotnické organizace nadváha a obezita představují šesté nejvýznamnější riziko ohrožující zdraví. Konzumní styl života již globálně dospěl do situace, kdy je větší množství lidí, kteří umírají na nadváhu a obezitu než počet lidí, co umírá na podvýživu a podváhu. Ve státech jako je například Mexiko, USA, nebo Maďarsko se počet obézních lidí v populaci dokonce dostává i přes 30% hranici. Ani Česká republika není pozadu za tímto trendem a dle OECD se pohybuje nad průměrem všech měřených států. Na evropském žebříčku se Česká republika umísťuje na třetím místě jako stát s nejvyšším průměrným BMI na obyvatele. Dle odhadů se v České republice obezita a nadváha podílí na 7-15 % výdajů z celkových výdajů na zdravotnictví.

Celosvětový problém, který nabírá na intenzitě, se zdravotnické organizace i státy snaží řešit a hledají cestu, jak se s touto epidemií vypořádat. Mezi možná řešení připadá i daň z nezdravých potravin, kterou již v různých podobách můžeme pozorovat u několika států jako jsou například Finsko se svou daní na cukrovinky, zmrzliny a slazené nápoje, nebo Francie s daní na slazené nápoje. V roce 2012 byla v Dánsku zavedena daň z tuku, kterou ale po roce odvolala z důvodu nepřepokládaného vlivu této daně. Evropským státem s největším množstvím daní na nezdravé potraviny, ale také největším množstvím lidí trpících nadváhou a obezitou, je Maďarsko, které se snaží příjmy z těchto daní použít právě na výdaje na zdravotnictví spojené s nemocemi, které souvisejí s obezitou a nadváhou. Je potřeba zmínit také Mexiko a Spojené státy americké, ve kterých spotřební daně podobného typu taktéž existují.

Je proto vhodné debatu o tomto tématu zavádět i u nás, jelikož Česká republika v tomto neblahém trendu zvyšujícího se množství výskytu obezity a nadváhy dokonce předbíhá průměr OECD. Cílem práce je na základě analýzy možností a zkušeností v oblasti zdanění nezdravých potravin vyhodnotit možné dopady zdanění nezdravých potravin v České republice.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy možností a zkušeností v oblasti zdanění nezdravých potravin vyhodnotit možné dopady zdanění nezdravých potravin v České republice.

2.2 Metodika

Teoretický základ diplomové práce bude zpracován prostřednictvím kompilace poznatků z dostupné odborné literatury, aktuálních právních předpisů a dalších relevantních zdrojů se zaměřením na možnosti zdanění nezdravých potravin a na zahraniční zkušenosti se zdaněním nezdravých potravin. Teoretická část bude zaměřena na daňovou problematiku ve smyslu zdanění spotřeby, na obezitu a zahraniční zkušenosti s daněmi na nezdravé potraviny. První téma se bude věnovat daňové soustavě v České republice, a to hlavně nepřímým daním, jako jsou daně ze spotřeby a daně z přidané hodnoty. V části věnované obezitě bude zjištěno, v jaké situaci ve spojitosti s obezitou a nadváhou se momentálně nachází Česká republika. Dále budou zjištěny přístupy českých a zahraničních organizací k řešení problémů s obezitou a bude prozkoumáno jaké existují příčiny a důsledky obezity a nadváhy. Zdanění nezdravých potravin je možné pojmut z několika úhlů, proto jedno z podtémat bude věnováno přístupům, které lze pro zdanění nezdravých potravin použít. Jednou z hlavních částí bude popis zahraničních zkušeností se zdaněním potenciálně nezdravých potravin soustředěný na konkrétní přístupy jednotlivých zemí. Mezi konkrétně vybrané země patří Mexiko, Maďarsko, Finsko, Francie a Dánsko.

Práce bude analyzovat jaké byly dopady zdanění nezdravých potravin ve státech, kde byly již podobné daně zavedeny (tzv. daň z tuku, daň z cukru nebo daň z nezdravých potravin). Na základě komparace výdajů na léčbu obezity s možnými příjmy z tzv. „daně z cukru“ bude vyhodnoceno, jaké možné dopady lze v případě zavedení daně z nezdravých potravin očekávat v České republice. V analytické části budou zkoumány přímé a nepřímé náklady na obezitu a nadváhu ve zdravotnictví. Přímé náklady budou vypočteny z celkových nákladů na zdravotnictví na základě odborného odhadu procentuálního podílu nemocí, které jsou způsobeny vlivem obezity a nadváhy. Nepřímé náklady zjistíme pomocí metodiky

DALY, která byla sestavena Světovou zdravotnickou organizací pro zjištění celkových dopadů na ekonomiku států. Touto metodikou se zjišťuje, kolik v České republice stojí 1 rok ztraceného života způsobený problémy s obezitou a nadváhou. Na základě podílu občana na hrubém domácím produktu bude vypočten 1 ztracený rok života, jak pro ekonomicky aktivní obyvatelstvo, tak pro celkové obyvatelstvo. Vypočtené přímé a nepřímé náklady budou sečteny a interpretovány pro varianty, kde bude počítáno s první variantou nižších přímých nákladů a s druhou variantou vyšších přímých nákladů a bude tak zjištěna celková národohospodářská ztráta, která je spojena s obezitou a nadváhou v České republice.

Na základě výdajů a možných příjmů budou pomocí komparace hodnoceny dopady zavedení daně na nezdravé potraviny v České republice. Pomocí třech různých typů zdanění budou vypočítány možné výnosy, které by stát získal zavedením daní z nezdravých potravin a bude prozkoumán dopad těchto daní na různé příjmové skupiny. Budou použity data za rok 2017 získaná z průzkumu spotřeby jedinců v České republice vedeného Českým statistickým úřadem. Sledovanými produkty budou po vzoru zahraničních států cukr, cukrovinky a cukrářské výrobky, sůl, limonády, vepřové maso, vepřové sádlo včetně slaniny, máslo a jedlé tuky a oleje. Vybrané produkty zohledňují jak přístup, kde se zdaňuje určitá skupina produktů, tak přístup, kde je zdaňován určitý nutrient obsažený v potravinách. Zdanění celé skupiny produktů je přístup, který se používá pro svoji jednoduchost v zavádění a následné pozorování. Druhý přístup se zaměřuje na všechny potraviny s vysokým obsahem vybraného nutrientu. Simulace zavedení daně bude provedena pomocí 3 typů zdanění potravin: ad valorem, specifická daň na litr a specifická daň na kilogram. U specifických daní budou použity nižší a vyšší sazby dle sazeb nastavených ve zkoumaných zemích, které byly zjištěny v teoretické části práce.

Rozdíl mezi daní ad valorem a specifickou daní je hlavně v dopadu na jednotlivé produkty, ale také do určité míry v dopadu na rozdílné příjmové skupiny. Jelikož specifické daně zvyšují cenu všech produktů o stejnou částku nehlédě na cenu produktu před zdaněním, ceny levných produktů se relativně více zvyšují než v případě daně ad valorem, a ti na které tento přístup nejvíce dopadne, jsou nízkopříjmové skupiny spotřebitelů, kteří jsou nuceni zaplatit tento neproporcionální růst cen. Tudiž specifické daně mají větší vliv na příjem nízkopříjmových domácností. Naopak vzhledem k tomu, že ad valorem daně proporcionálně

zvyšují cenu, nízkopříjmové domácnosti, které kupují levnější produkty, nepocítují proto takovou nespravedlnost.

Porovnáním vypočtených příjmů z daní uvalených na vybrané produkty s výdaji, které bude zavedení takové daně doprovázet, zjistíme, jak bude vypadat příjmo-výdajová stránka státu po prvním a druhém roce po zavedení daní na nezdravé potraviny v případě, kdy se nezmění spotřební zvyklosti. Následně bude vypočteno, jaká bude situace, pokud se spotřební preference na základě zavedení daní z nezdravých potravin změní v druhém roce o 10 %. Tyto vypočtené příjmy a výdaje budou následně porovnány s přímými výdaji na zdravotnictví, které byly vypočteny v předešlé části. Maďarská vláda příjmy z daní na nezdravé potraviny používá v plné výši na financování výdajů na zdravotnictví, proto na toto téma bude dle vypočtených výsledků také provedena diskuze.

Zavedení daní na potenciálně nezdravé potraviny bude mít dopad na příjmovou stránku domácností, proto bude zjištěn příjmový podíl všech tří typů daní, jejichž výše byla zjištěna v předešlých částech analytické části. Pro výpočet budou použity data ze statistických souborů Českého statistického úřadu. Průměrné čisté roční peněžní příjmy jedinců budou rozděleny do příjmových decilů od nejchudších po nejbohatší a následně porovnány s daní na rok, která byla zjištěna na základě průměrné spotřeby vybraných produktů.

3 Teoretická východiska

3.1 Veřejné finance

Stát a společnost mají s daněmi téměř stejně dlouhou historii, i když podoba daní v minulosti byla odlišná od podoby daní, jaké je známe dnes. Nutnost hradit společné výdaje na vedení státu, na jeho obranu, určitých potřeb a zdraví si vynucovala potřebu vybírat daně od všech účastníků daného státu, a ne vždy se tato skutečnost setkala s nadšením občanů. Nicméně bez výběru daní by potřeby státu nebylo možné uspokojovat v dostatečné míře a bylo nutné tedy zavést pravidla, která určovala možnosti a povinnosti výběru daní.¹

3.1.1 Daně

*Daň je povinná, zákonem uložená platba, která plyne do veřejného rozpočtu. Je nenávratná, neekvivalentní, a zpravidla neúčelová.*² Povinnost platit daně je dána z důvodu toho, že všichni obyvatelé státu mají možnost využívat veškeré veřejné statky a je, pokud ne nemožné, tak v pravdě obtížné někomu ve spotřebě veřejných statků zabránit. Bez povinnosti platit daň by nastala situace černých pasažérů, kdy by občané z různých důvodů neměli potřebu přispívat na veřejně prospěšné statky jako může být například školství, zdravotnictví, nebo infrastruktura, ale přesto by je využívali ve větším, nebo menším množství. Protože se jedná o omezení svobody jedince je potřeba aby výběr daně byl podložen zákonem a tím pádem obhajitelný v právním státě. Tyto na základě zákona vybrané daně dále putují do rozpočtů. Rozpočet nemusíme chápat pouze jako státní rozpočet, ale může se jednat i o rozpočet obecní, krajský, ale třeba také jako v případě České republiky, rozpočet Evropský. Vybraná daň je nenávratná a nevzniká s ní žádný konkrétní nárok zaplacením daně. Současně platí, že zaplacením většího množství daní, než ostatní jedinci nevzniká větší nárok na veřejné statky. Efekt neekvivalentnosti nám zaručuje že jedinec s vyšším příjmem, tedy jedinec, který do veřejných rozpočtů přispívá více než ostatní není oprávněn nárokovat větší množství čerpání veřejných statků. Neúčelovost daně znamená, že z pravidla odvedením daně nevíme přesně dopředu, na co budou naše daně využity a stejně

---

¹ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. (2018). Daňový systém ČR 2018 str.9

² VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. (2018). Daňový systém ČR 2018 str.9

tak si ani nemůžeme určit jakým způsobem bude naše daň upotřebená. Nicméně jsou i daně, u kterých dopředu účel známe. Mezi takové daně patří například daň silniční, u které víme dopředu, že vybraná daň poputuje na výstavbu a údržbu silnic a dálnic.³

Mezi hlavní ekonomické funkce daní řadíme funkci fiskální, alokační, redistribuční, stimulační a stabilizační.

- Fiskální funkce má primární smysl v naplnění veřejných rozpočtů. Stát musí mít zvažovat efekt, který může zvýšení daní vyvolat, protože ne vždy zvýšení určité daně musí znamenat vyšší příjem do státního rozpočtu. Je nutno vzít v potaz vzájemný efekt určité daně na jinou daň. Také je možné že zvýšení daně může působit jako stimul pro občany ke zvýšení úsilí o vyhnutí se dani.
- Alokační funkce je uplatňována v případě neefektivity trhu v alokaci zdrojů v určitých oblastech. Tato funkce tedy zajišťuje vkládání prostředků do oblastí, kde je jich málo, a naopak zdanění oblastí, kde je prostředků nadbytek.
- Redistribuční funkce zajišťuje rozdělování daní z oblastí, kde je nadbytek do oblastí kde je nedostatek. Příkladem by mohlo být přesunutí větší části důchodů k chudým jedincům od bohatých.
- Stimulační funkce může mít pozitivní i negativní vliv. V případě pozitivního vlivu se stát snaží nějakým způsobem podpořit subjekty například daňovými úsporami. Negativním vlivem chápeme například vyšší zdanění oblastí, kde jedinci, nebo společnosti státu způsobují újmu. Takovým zdaněním může být například uvalení daní na subjekty znečišťující životní prostředí, ale také zdanění tabákových výrobků, popřípadě potravin, které poškozují zdraví spotřebitelů a tím pádem zvyšují státní výdaje na zdravotnictví.
- Stabilizační funkce má za úkol vyrovnávat hospodářský cyklus, kterým si stát prochází. Vytvářet rezervy v situaci kdy se státu daří, a naopak snížit zatížení jedince a popřípadě investovat do problémových oblastí k podpoření ekonomiky.⁴

Je tedy vidět, že není důležité pouze vybrat dostatečný objem prostředků pro splnění potřeb státu, ale je také potřeba vzít v potaz důležitý faktor, a to jaký bude mít výběr daní efekt, jak

---

³ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. (2018). Daňový systém ČR 2018 str.10

⁴ KUBÁTOVÁ, K. (2018). Daňová teorie a politika, str.19

bude působit na jednotlivce a domácnosti, kdo, kdy, jak často a od koho se vyberou, jaké náklady budou s výběrem spojeny a jaká bude zátěž.

3.1.2 Třídění daní

Daně rozlišujeme podle vazby na důchody poplatníků, a to na daně přímé a nepřímé.

- **Přímé daně** – Přímé daně mají vždy přesně stanoveného poplatníka a jsou placeny na úkor jeho důchodu a předpokládá se, že jdou na úkor stejné osoby (poplatník není schopen tuto daň přenést na jiný ekonomický subjekt). V případě přímých daní se jedná o daně majetkové, důchodové a daně z hlavy.
- **Nepřímé daně** – Nepřímé daně nalézáme v cenách služeb, zboží, převodů a pronájmů. Nejsou placeny z vlastního důchodu, ale přenáší se na jiný subjekt. Ke zdanění dochází při nákupu v případě zboží, nebo při spotřebě v případě služeb a nerespektují důchodovou situaci spotřebitele. Mezi nepřímé daně se řadí například daň z přidané hodnoty, daně ze spotřeby a obrátů a také cla. U nepřímých daní narozdíl od daní přímých rozlišujeme subjekty na poplatníky a plátce daně. Daňový poplatník platí nepřímé daně ve formě části nákupní ceny a plátce tuto daň odvádí příslušnému finančnímu úřadu.⁵

3.1.3 DPH

Daň z přidané hodnoty (dále jen DPH) je náročná ve smyslu zavádění pro mnoho rozvojových zemí z důvodů složitosti a těžké aplikovatelnosti, nicméně v mnoha zemích se těší své oblíbenosti z pohledu univerzálnosti této daně. Dalo by se říct, že předchůdcem této daně je daň obrátová. Stejně jako daň obrátová je DPH vybírána na každém stupni, ale nezdaňuje se celek jako v případě obrátové daně, ale pouze část, která je nazývána přidaná hodnota tzn. je zdaňováno pouze to, co se na daném stupni k danému statku přidalo. Daň je vybírána od daňových poplatníků prostřednictvím daňových plátců, kteří vybírají tuto daň od daňových poplatníků prostřednictvím zvýšení cen produktů nebo služeb, které poskytují.

Protože daň z přidané hodnoty postihuje spotřebu a důsledkem toho má větší vliv a dopad na nízkopříjmové obyvatelstvo, je velmi důležité věnovat pozornost tomu, jaké sazby budou zvoleny, aby daň nezhoršovala sociální nerovnováhu ve společnosti. Tato situace je většinou

---

⁵ KUBÁTOVÁ, K. (2018). Daňová teorie a politika, str.22

řešena zavedením 2 či více různých sazeb, aby tak nižší byla uplatněna na produkty a služby uspokojující základní potřeby nízkopříjmového obyvatelstva a vyšší sazba je uvalena na produkty ostatní, nebo produkty s luxusní charakterem.⁶ V oblastech méně vyspělých zemí se raději vydávají jinou cestou zdanění než cestou DPH, z důvodu vysoké náročnosti na administrativu a vymáhání této daně. Pro výběr DPH je potřeba dostatečně kvalifikované jak plátce, tak správce této daně. Finanční úřady v takových zemích většinou nejsou připraveny na požadavky, které jsou spojené s výběrem DPH a z důvodu přímé vazby na ovlivňování cenové hladiny. Proto je pro určité rozvojové země vhodnější zavádět daně, jako je například daň z obratu.

Hlavní výhodou daně z přidané hodnoty je její neutralita. Dává možnost zdanit určitou spotřebu domácností bez toho, aniž by byli zasaženi výrobci. Ve finální situaci konečný podíl daně odpovídá zákonné sazbě, a proto nedochází k nespravedlivému zdanění u produktů, u kterých je množství zpracovatelských úrovní vyšší než u ostatních produktů. V případě dvojího zdanění pak zákon umožňuje plátcům daně požádat o vrácení takového plnění. Mezi další pozitiva DPH patří její odolnost vůči daňovým únikům. Finanční úřad má přístup ke všem dokladům jak u vstupů, tak výstupů a v řetězci zpracovatelských úrovní má každý zájem o to, aby takové potvrzení o zaplacení daně bylo zaplaceno v ceně zboží. Plátcům se tak navzájem motivují tuto daň řádně odvádět. Nicméně častým problémem bývá neoprávněný odpočet daně při vývozu. Navzdory tomu je DPH hodnocena jako daň s vysokými výnosy pro stát, která svou plošností eliminuje problémy jiných daní.⁷

Argumenty proti zavedení DPH bývají nejčastěji problémy a náročnost se zavedením této daně. Zejména je potřeba velká politická síla k prosazení takto administrativně a profesně náročné změny. Taková změna znamená nejen problém s převedením na nový systém a edukaci plátců, ale také vyřešení problémů už zavedených smluv, kde změna zdanění může vyvolat velké problémy a dohady. Největší obavou je zvýšení inflace v důsledku zavedení DPH. Na základě výzkumů nebylo jasně prokázáno, zdali je tato obava opodstatněná, ale ve většině evropských zemí se růst cen projevil jen minimálně. V České republice byla daň

---

⁶ Mrkývka, P., Pařízková, I., Radvan, M., *Základy finančního práva*. 3. vydání. Armex publishing s.r.o., 2008, s. 63

⁷ KUBÁTOVÁ, K. (2018). *Daňová teorie a politika*, str.230

zavedena v roce 1993 a růst cen byl v důsledku událostí a změn, kterými český stát procházel, vysoký.

Tabulka 1 - Růst maloobchodních cen (v procentech)

Země	Růst MO cen celkem	Růst MO cen vlivem DPH
Belgie	2,6	nepatrně
Dánsko	8,0	4,0
Francie	2,1	1,0
Německo	1,5	0,6
Irsko	5,5	nepatrně
Itálie	6,3	2,0
Lucembursko	3,5	nepatrně
Nizozemsko	6,1	1,4
Velká Británie	4,9	0,7
Česká republika	20,8	10

Zdroj: Tait 1988 str. 19, *vlastní zpracování*

3.1.4 Spotřební daně

Jak bylo zmíněno v tématu třídění daní, daně ze spotřeby spadají pod daně nepřímé a řadíme mezi ně daň z přidané hodnoty a vlastní spotřební daně. Spotřební daně jsou historicky jedny z nejstarších daní vůbec. Byly původně nastaveny tak, aby postihovaly obraty obchodníků, ale postihnutými byli ve finále zejména spotřebitelé, protože daň byla obchodníky promítnuta do cen zboží. V tomto směru se začínáme bavit o obrátové dani (tzv. akcízy), která byla uvalena na procentní část ceny obratu, ale z důvodu častého obratu zboží musela být hodnota této daně nastavena nízko. Další stádium vývoje této daně byly daně jednotkové,

kteře postihovaly specifické zboží. Smyslem bylo postihovat zejména zboží, které nepatřilo do skupiny zboží nutné potřeby. Proto už v minulosti můžeme pozorovat zdanění alkoholu jako byla například “posudné z piva”, nebo “dávky z vína”. Daně jednotkové v dnešní době postihují hlavně předměty s nízkou cenovou elasticitou poptávky.⁸

Selektivnost spotřebních daní spočívá v tom, že základ daně tvoří kusy, nebo jiné jednotky (např.: litry, kilogramy) a postihují pouze vybrané zboží. Vyskytuje se také typ selektivní spotřební daň ad valorem, neboli daň vypočtená procentem ze základu daně vyjádřeném v peněžních jednotkách. Spotřební daně nezohledňují důchodové a sociální poměry poplatníků a chápeme je tedy jako daně působící “in rem”. Specifikem pro selektivní spotřební daně jsou vysoké sazby a nízká elasticita spotřeby a jsou tedy významným výnosem veřejných rozpočtů. Mezi hlavní dva důvody obhajující spotřební daně je odrazení lidí od škodlivé spotřeby a příliv peněz do státní pokladny.⁹ Stát má tak možnost jasně říct, že spotřebu určitého druhu zboží považuje za nežádoucí a škodlivou pro spotřebitele a nepřímou tak ukládá jakýsi postih, který potom výběrem může použít na řešení problémové situace (např.: léčba alkoholiků, nebo nemocí souvisejících s alkoholismem). V České republice spravuje spotřební daně Celní správa české republiky. V posledních letech docházelo ke sblížení sazeb spotřebních daní v celé Evropské unii a momentální znění nalezneme v **zákoně č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních**. V České republice do spotřebních daní spadá:

- daň z minerálních olejů,
- daň z lihu,
- daň z piva,
- daň z vína a meziproductů,
- daň z tabákových výrobků,
- daň ze surového tabáku.¹⁰

---

⁸ KUBÁTOVÁ, K. (2018). Daňová teorie a politika, str.221

⁹ KUBÁTOVÁ, K. (2018). Daňová teorie a politika, str.237

¹⁰ Spotřební daně a jejich správa. *celnisprava.cz* [online].

3.1.5 Problémy spotřebních daní

Distorzni efekt – vytváří odchylky od pareto-efektivní rovnovážné struktury konkurenční ekonomiky. Efektem takového zdanění může být substituce spotřebitelů i výrobců k nezdaněným produktům, které mohou mít ještě horší dopady na zdraví nebo ekologii. Opakem je situace kdy substituční chování vyvolá efekt, který sníží náklady na negativní externality jako mohou být náklady na zdravotní péči, nebo náklady na opravu silnic)

Regresivní dopady – často zmiňovaným problémem selektivních daní je fakt, že nezohledňují sociální a důchodovou situaci poplatníků, a tak zvyšují daňové břemeno této části společnosti. Bohužel skutečnost je taková, že nízkopříjmová část společnosti má často větší spotřebu tabákových a alkoholických výrobků než zbytek společnosti. Ve výsledku je tak negativně ovlivněna spravedlnost daňového systému.¹¹

3.2 Obezita

V roce 1997 byla obezita označena Světovou zdravotnickou organizací (WHO) na základě studie označena za epidemii 21. století a v dnešní době představuje již jedno z hlavních rizik ohrožující zdraví. Od roku 1975 se světová obezita ztrojnásobila. V roce 2016 již více než 1,9 miliardy dospělých lidí (18 let a více) na světě trpí nadváhou a více než 650 milionů je obézních.

Podle Mezinárodní federace Červeného kříže většina světové populace žije ve státech, kde větší množství lidí umírá na nadváhu než množství lidí umírajících na podvýživu. V některých zemích je populace tvořena z více než 50 % obézních lidí. V Evropě se počet školáků trpících obezitou pohybuje kolem ¼ všech studentů s nárůstem jednoho milionu za rok. V České republice počet obézních dětí, nebo dětí s nadváhou také narůstá (momentálně každý pátý chlapec). Ke všem těmto faktům je potřeba říct, že obezita je preventivní onemocnění.¹² Obyvatelé České republiky se na Evropském žebříčku umísťují na 3. místě

---

¹¹ KUBÁTOVÁ, K. (2018). Daňová teorie a politika, str.238

¹² Obesity and Overweight. who.int [online]. [vid. 2018-02-16].

jako stát s nejvyšším průměrným BMI na obyvatele. V České republice má více než 50% populace nadváhu a z toho 25 % mužů a 21% žen trpí obezitou.

Dle Světové zdravotnické organizace lze pozorovat účinky individuální zodpovědnosti jenom ve společnostech, kde je dostatečný přístup ke kvalitním informacím o nákupu zdravých potravin a zdravého životního stylu. K těmto informacím by mělo být možné se dostat pomocí státní hospodářské politiky zavedením daně z nezdravých potravin. Prodejci mohou na tuto problematiku reagovat omezením prodeje potravin s vysokým obsahem tuku, cukru nebo soli, jako bylo iniciováno v České republice pomocí „Pamlskové vyhlášky“. Tato vyhláška zakazovala prodej nezdravých nápojů a potravin ve školách a přidružených zařízeních.¹³ Potravinářský průmysl by měl lépe informovat a potravinách s vysokým obsahem tuku, cukru nebo soli a popřípadě snížit množství obsahu těchto látek v potravinách.

3.2.1 Definice a diagnostika

Na začátek je potřeba vysvětlit s čím se v případě obezity setkáváme a jaké jsou definice a diagnostiky tohoto onemocnění. Obezita je onemocnění, které má v celosvětové populaci rostoucí tendenci a zvyšuje se tím riziko výskytu chronických nemocí, diabetu, kardiovaskulárních onemocnění a rakoviny.

Nadváha a obezita jsou definované jako abnormální nebo nadměrné hromadění tuku v těle, které představuje riziko pro zdraví. Charakterizujícími faktory pro diagnostikování obezity je zvýšené nahromadění tukové tkáně při množství u mužů převyšující 25 % a u žen 30% celkové tělesné hmotnosti. Hrubým populačním měřítkem obezity je index tělesné hmotnosti BMI, v angličtině Body Mass Index (Hmotnost člověka (v kilogramech) dělená jeho výškou umocněnou na druhou (v metrech)). Výzkumy prokázaly, že jednotlivci s vyšším BMI mají větší pravděpodobnost zdravotních problémů souvisejících s obezitou.

$$BMI = \frac{KG}{m^2}$$

---

¹³ „Pamlsková“ vyhláška začne platit 20. září 2016. msmt.cz [online]. [vid. 2016-09-05].

Nutno podotknout, že nelze tento index aplikovat na všechny věkové kategorie, proto následující tabulka platí pouze pro dospělé starších 20 let.

Tabulka 2 - Hodnotící tabulka indexu BMI

BMI	Hmotnostní stav
< 18.5	Podváha
18.5 - 24.9	Norma
25.0 - 29.9	Nadváha
30.0 >	Obezita

Zdroj: Centers of Disease Control and Prevention, *vlastní zpracování*

Výsledky tohoto indexu však nejsou zásadní, protože ošetřující lékař před diagnostikování musí vzít v úvahu také rozložení tuku v těle, genetiku, množství svaloviny v těle a debatuje se také o různé aplikaci indexu například pro lidi z asijských zemí. Aplikace tohoto indexu je složitější v případě dětí, kde je potřeba vzít v potaz pohlaví a věk dítěte. Zde je ale také důležité hodnotit výsledky tohoto indexu s přihlédnutím k fyzické aktivitě dítěte, rodinné historii a dalším vyšetřením dítěte.

Protože BMI neměří přímo množství tuku v těle, shodují se odborníci, že by BMI neměl sloužit jako diagnostická metoda. Místo toho by se měl BMI používat jako měřítko ke sledování váhového statusu ve společnosti a sloužit spíše jako identifikátor možných váhových a zdravotních problémů jednotlivců.¹⁴

3.2.2 Příčiny, důsledky a prevence

Příčiny

Hlavní příčinou obezity a nadváhy je nevyváženost ve smyslu konzumace většího množství kalorií než kalorií, kterých jsme schopni za den vynaložit. Celosvětovým trendem je zvýšení příjmu potravin s vysokým množstvím energie s vysokým obsahem tuku a zvýšení fyzické nečinnosti v důsledku sedavého charakteru života. S rostoucí urbanizací a změnou ve fyzické

---

¹⁴ Body Mass Index: Considerations for Practitioners. [cdc.gov/obesity/](https://www.cdc.gov/obesity/) [online].

aktivitě jedinců nedochází k dostatečně rychlým změnám v oblastech jako je zdravotnictví, prostředí, v kterém se pohybujeme, výchovou, vzděláním aj. a všechny tyto faktory mají vliv na růst nadváhy a obezity ve společnosti.

Důsledky

Důsledků spojených s nadváhou a obezitou je několik. Mezi hlavní se řadí zdravotní problémy jako jsou například kardiovaskulární onemocnění (mezi ty se řadí hlavně srdeční onemocnění, hypertenze, srdeční selhání, cévní mozková příhoda), metabolické onemocnění (diabetes - souvislost diabetu a obezity je prokázána), muskuloskeletální poruchy (například osteoartritida - degenerativní onemocnění kloubů), některá nádorová onemocnění (rakovina prsu, vaječníků, prostaty, jater, žlučníku, ledvin a tlustého střeva), respirační potíže, gynekologické potíže (infertilita, inkontinence), kožní problémy (mykózy, ekzémy) a mimo jiné také sociální a psychologické problémy. S rostoucím BMI riziko těchto nemocí stoupá. Už při snížení hmotnosti o 5-10 % se začínají snižovat rizika spojená s obezitou. V dnešní době se obezita léčí pomocí diety, fyzickou aktivitou, léky, psychoterapií a chirurgicky. Nicméně pro úspěšnou léčbu je potřeba pozitivní motivace a snaha ze strany pacienta, bez které jsou tyto zákroky téměř nepodstatné.¹⁵

Ekonomické důsledky nadváhy a obezity. *Podle studie McKinsey Quarterly jsou zdravotní výdaje v USA přímo úměrné výši BMI. Každý bod BMI nad 30 kg/m² je spojen s asi 8% nárůstem individuálních ročních výdajů na zdravotní péči.*¹⁶ Dá se tedy očekávat, že tato souvislost bude podobného charakteru i v dalších zemích.

Rozdělení nákladů:

- **Přímé** – mezi přímé výdaje řadíme výdaje spojené s léčbou a diagnostikou tzn. reálně vynaložené výdaje
- **Nepřímé** – nepřímé výdaje souvisejí s nižší ekonomickou aktivitou a nižším odvodem daní, což je způsobeno vyšší pracovní neschopností, invaliditou a nižší

---

¹⁵ Akční plány pro implementaci Národní strategie Zdraví 2020. mzcrcz [online]. [vid. 2015-09-23].

¹⁶ Opočenský, M. (2010). Chronická nepřenosná onemocnění jako celosvětový zabiják č. 1 [online]. Dostupné z: <http://www.medop.cz>

pracovní efektivitou tzn. reálně tyto prostředky nebyly vynaloženy, ale snižují efektivitu ekonomiky

Světová zdravotnická organizace sleduje nepřímé náklady spojené s nemocemi pomocí ukazatele DALY. WHO¹⁷ tuto metodiku popisuje jako jeden ztracený rok života. Součet jednotlivých DALY napříč populací by nás mělo seznámit s tím, jaký je skutečný zdravotní stav populace v porovnání s ideálním zdravotním stavem populace. Ztráta života ale v tomto měřítku neznamena jenom smrt, ale je tím myšleno také zhoršení kvality života z důvodu nemoci a s tím spojená vyšší pracovní neschopnost a snížení pracovní efektivity. Dle WHO se nadváha a obezita podílí v nízkopříjmových státech na 2% DALYs a ve vysokopříjmových na 6,5%. V české republice se hodnota DALYs odhaduje na 4% celkových DALYs. Z tohoto předpokladu se usuzuje že na Českou republiku připadá ročně 48 192 ztracených roků života způsobených problémy spojenými s nadváhou a obezitou.¹⁸

Prevence

Vzhledem k tomu, že hlavními důvody růstu množství lidí s nadváhou a obezitou je nedostatek pohybové aktivity a nesprávná výživa s nadprůměrným příjmem energie, shodují se odborníci, že nejúčinnějším řešením v této oblasti je právě prevence. Mezi další faktory, které působí na toto zvyšující se množství je zvýšené množství stresu, kterému v dnešní době běžný člověk podstupuje a socioekonomická nerovnost. *Je prokázáno, že prevence vhodným životním stylem je schopna zabránit vzniku obezity u většiny lidí.*¹⁹, jak se zmiňují autoři Národního akčního plánu proti obezitě, který iniciovalo Ministerstvo zdravotnictví České republiky. Záměrem tohoto plánu je: „Do roku 2020 zabránit navýšení nadváhy a obezity u dětí a dospělých, zastavit nárůst komplikací obezity, navýšit roky života ve zdraví obyvatel ČR o 1 rok.“²⁰

Docílit kvalitních preventivních zákroků, aby bylo možno ovlivnit většinovou populaci je potřeba začlenění do tohoto procesu zdravotnické a vládní prostředky, tak také média a další

---

¹⁷ World Health Organization

¹⁸ NEJEDLÁ, M. (2014). Zdravotní a hospodářské důsledky epidemie obezity a možnosti její prevence ve školách. Česká antropologie

¹⁹ Akční plány pro implementaci Národní strategie Zdraví 2020. mzcr.cz [online]. [vid. 2015-09-23].

²⁰ Akční plány pro implementaci Národní strategie Zdraví 2020. mzcr.cz [online]. [vid. 2015-09-23].

oblasti, které mohou informovat a vzdělávat. Cílem prevence by mělo být vybudování takzvaného antiobezigenního prostředí. Prostor, které umožňuje přístup k správným informacím, učít upřednostňovat aktivní životní styl, který podporuje zdravou výživu a fyzickou aktivitu a tím pádem předchází vzniku a rozvoji obezity. Tato podpora by měla být zaměřena zejména na děti útlého a školního věku, kdy si osvojují návyky, které jim zůstávají po většinu života.²¹

3.3 Typy zdanění nezdravých potravin

Nejdříve je důležité si uvědomit co vlastně lze ohledně potravin zdaňovat. Použití daní ke kontrole obezity bohužel není tak jednoduché jako v případě kontroly kouření. Zdanění tabákových výrobků má pravděpodobněji pozitivní účinek, protože tabák jako takový je přímo spojený se zdravotními problémy (kouření způsobující rakovinu, dýchací problémy aj.). Tuk a cukr je v podstatě všudypřítomný ve velkém množství potravin a spojitost mezi tukem, popřípadě cukrem a obezitou je neúplná. Naopak hodně, dost možná většina potravin, která obsahuje tuk nemusí způsobovat žádné problémy, pokud jsou konzumovány v míře.²² Bohužel neexistuje dostatečně specifický faktor, který by zasahoval jenom nezdravé potraviny, popřípadě množství kalorií a na základě odborného článku "*International Atlantic Economic Society*"²³ lze postupovat následující metodou. Lze rozlišovat 3 typy potravinových daní:

- Daň z určité skupiny produktů
- Nutriční daň
- Nutriční index daně

3.3.1 Zdanění určité skupiny produktů

Tato daň se zaměřuje na zdanění konkrétní skupiny potravin. Takto můžete zdanit například mléčné výrobky, maso, limonády, nebo zmrzliny. Tento přístup je jednoduchý pro

---

²¹ Akční plány pro implementaci Národní strategie Zdraví 2020. mzcr.cz [online]. [vid. 2015-09-23].

²² MANN S. (2008) Framing Obesity in Economic Theory and Policy, Review of Social Economy

²³ DITTRICH, Oldřich Ludwig a Stephen CLARK. Alternative Fat Taxes to Control Obesity [online].

monitorování a administraci, avšak negativa v tomto případě převyšují pozitiva, protože nerozlišuje množství tuku v jednotlivých potravinách dané skupiny. Pro příklad je uvedena právě zmrzlina za předpokladu, že spotřebitel hodnotí nižší množství tuku v potravinách jako kvalitnější. V případě zdanění zmrzliny zasáhne tato daň jak zmrzlinu tučnou, tak zmrzlinu s nižším obsahem tuku (často dražší, ale může být vnímána jako kvalitnější). Po zdanění by mohla nastat situace, kdy si spotřebitel dražší zmrzlinu už nemůže dovolit, a tak bude ji bude substituovat zmrzlinou levnější, ale více tučnou. Tím pádem nastolená daň s cílem snížit spotřebu tučných produktů by byla kontraproduktivní. Nicméně jsou i produkty, kde naopak vyšší obsah tuku v potravinách je chápán jako vyšší kvalita. Takovým příkladem je třeba hovězí maso, kde vyšší množství tuku je vnímáno jako kvalitnější maso z důvodu vlivu na chuť.

Dalším problémem této metody je nerespektování možných substitutů dané skupiny produktů. Zavedením daně na zmrzlinu by mohlo spotřebitele vést například k substituci zmrzliny zákuskem, nebo jiným cukrářským produktem tzn. nahrazením potraviny s vysokým obsahem tuku potravinou jinou, která nepodléhá zdanění.²⁴

V neposlední řadě vyvstává problém, kdy je zdaněním určité skupiny potravinových produktů zasaženo pouze jedno výrobní odvětví a vytváří to tak nerovnováhu na trhu. Jednak kompozita, která se přidávají do určitého typu produktu budou ovlivněna (například jogurtový průmysl jakožto složka zmrzlin) a producenti kvalitních (nízkotučných) potravin v daném odvětví budou také nespravedlivě zasaženi.

3.3.2 Nutriční daň

Dalším typem možného zdanění je nutriční daň. Zdanění tohoto typu by daniло veškeré potraviny s vysokým obsahem tuku, nebo cukru. Zdanění tohoto typu nese větší náklady z důvodu nutné kontroly obsahu všech zasažených potravin. V porovnání se zdaněním určité skupiny potravin se nutriční zdanění zdá jako efektivnější, protože dochází ke zdanění problémového faktoru a mizí tak neefektivnost při zdanění celé skupiny produktů. Nicméně i u tohoto typu zdanění se spekuluje o negativech, které přináší. Problémová situace může

---

²⁴ DITTRICH, Oldřich Ludwig a Stephen CLARK. Alternative Fat Taxes to Control Obesity [online].

nastat, kdyby se spotřebitel místo toho, aby z důvodu zdanění tuků snížil spotřebu tučných vysoko kalorických jídel a začal spotřebovávat jídlo nízkokalorické, zamění zdaněné tučné jídlo za jídlo ještě více kalorické, ale nezdaněné. Výrobci by tak mohli například místo tučného jídla začít více vyrábět jídlo s vysokým obsahem cukru. Taková substituce by mohla vést ještě k větším problémům s obezitou než před zavedením daně. Například reakcí spotřebitelů v Dánsku na zdanění tohoto typu byl nákup v zahraničí.²⁵

3.3.3 Nutriční index

Smyslem nutričního indexu je hodnocení toho, jaký je přínos dané potraviny ke zdraví člověka. Na základě výsledků z indexu by docházelo ke zdanění. Index by tedy byl zaměřen primárně na výrobce, kteří by byli motivováni vyrábět potraviny s lepším indexem a tím pádem snížit zdanění svých potravin. Problémem nutričních indexů je rozdílnost potřeby různých individuálních potřeb jednotlivých spotřebitelů, a tudíž by bylo obtížné stanovit univerzální index platný pro všechny potraviny a spotřebitele.²⁶

3.4 Zahraniční zkušenost

V reakci na rapidní nárůst obezity ve společnosti začali po celém světě výzkumníci ve zdravotnictví a politici zvažovat přístupy, jak se s touto epidemií vypořádat. Rozdíl mezi množstvím energie, která je z potravin během dne přijímána a výdejem energie se za poslední roky čím dál více zvětšuje a zvětšující se příjem kalorií a snižování fyzické aktivity vede výzkumníky k tomu názoru, že by se spotřebě potravin ve společnosti mělo věnovat více pozornosti. Na základě těchto častých debat vznikla již řada návrhů, jak se s touto situací vypořádat a mezi hlavní z nich patří návrh na zdanění nezdravých potravin s nadějí redukce spotřeby potravin tohoto typu. Návrhy obsahovaly zdanění určitých nutričních hodnot v potravinách, nebo zdanění určité kategorie potravin a nápojů. Do kategorie nutričních hodnot patřilo zdanění tuku, cukru, soli nebo rafinovaných uhlohydrátů. V kategorii potravin a nápojů se objevovaly názory na zdanění másla, mléka, pizzy, masa, slazených nápojů,

---

²⁵ DITTRICH, Oldřich Ludwig a Stephen CLARK. Alternative Fat Taxes to Control Obesity [online].

²⁶ DITTRICH, Oldřich Ludwig a Stephen CLARK. Alternative Fat Taxes to Control Obesity [online].

rychlého občerstvení aj. Velký vliv v tomto problému vytváří fakt, že nezdravé potraviny jsou ve většině případů levnější než čerstvá produkce zdravých potravin. Teorie je taková, že zdanění nezdravých potravin by vyrovnalo cenový rozdíl mezi nezdravým jídlem a zdravějšími alternativami a motivovalo by konzumenty k nákupu zdravějších alternativ, což by vedlo výrobce ke stejné změně.²⁷

Dle studie „*Taxing Unhealthy Food and Drinks to Improve Health*“²⁸, která sledovala, jestli daně na nezdravé potraviny a nápoje opravdu mají vliv na zdraví společnosti, se potvrdilo, že daně zaměřené na specifickou spotřebu opravdu mají vliv na spotřebovávané množství a usměrňují spotřebu kýženým směrem, nicméně je potřeba aby zákonodárci měli na paměti, že spotřeba se může přesunout směrem, který v důsledku bude přinášet ještě horší zdravotní problémy, jak již bylo zmíněno v předešlém tématu. Na základě studie bylo zjištěno, že nejlepší výsledky přináší daně zaměřené na slazené nápoje. Prozatím se ale bohužel nepodařilo najít dostatečně podpůrné výsledky pro spojení vlivu daní z nezdravých potravin na obezitu. Důvodem je jednak časová prodleva, která nedává okamžité výsledky vlivu na zdravotní problémy a také nedostatečně vysoká daň tohoto typu, jak je zmíněno ve studii „*Measuring Weight Outcomes for Obesity Intervention Strategies*“.²⁹ Potvrzuje se signifikantní přínos pro státní pokladnu, ale nebyl zatím potvrzen žádný pozitivní dopad na množství výskytu obezity.

Zavedení těchto daní vede k růstu cen vybraného zboží, ale není potvrzeno, že efekt bude snížení zdravotních problémů, které způsobují. Nízkopříjmové obyvatelstvo zpravidla reaguje velmi rychle na změny cen a většinou směřují k levnějším alternativám, klidně i za cenu nižší kvality. Může tak sice docházet k snížení příjmu vysoce kalorického jídla, ale zároveň to může nést negativní efekty jako snížení příjmu určitých vitaminů a dalších

---

²⁷ FRANCK, Caroline et al. “Taxing junk food to counter obesity” *American journal of public health*

²⁸ MYTTON O. T., Clarke, D., Rayner, M. (2012). *Taxing Unhealthy Food and Drinks to Improve Health* *British Medical Journal*, 344 [vid. 2012-05-15].

²⁹ LIN, B. H., Smith, T. A., Lee, J. Y., Hall, K. D. (2011). *Measuring Weight Outcomes for Obesity Intervention Strategies: The Case of a Sugar-Sweetened Beverage Tax*. *Economics & Human Biology*, 9(4), str. 329–341

potřebných látek. Ve většině zemí se vysoký výskyt obezity projevuje právě u této skupiny obyvatel.

3.4.1 Dánsko

V říjnu 2011 byla v Dánsku zavedena jako první na světě “daň z tuku” s cílem snížit množství kardiovaskulárních onemocnění. Daň z tuku se vztahovala na jakoukoliv potravinu, která obsahovala více než 2,3 % nasycených tuků a stála 16³⁰ dánských korun na 1 kg. Nicméně za méně než 12 měsíců dánská vláda tuto daň odvolala, protože dánští spotřebitelé si našli cestu, jak jednoduše obejít tuto kontroverzní daň tím, že potraviny zatížené uvedenou daní jezdili nakupovat do zahraničí (například do Německa nebo Švédska) a to o 10 % víc než v letech před zavedením této daně. Navzdory tomu, že působnost této daně byla velmi krátká, lze z toho vyvodit důležité poznatky ohledně vedlejších účinků, které se zavedením daně přišly.

Podporovatelé této daně měli zájem v to, aby daň z tuku dopadla na potraviny jako jsou solené brambůrky a hot-dogy, ale dopad byl širší a tuto daň pocítili také producenti vysoce kvalitního zboží. Příkladem byl například producent vysoce kvalitních gurmánských sýrů, který musel snížit množství vyráběných produktů, poté co jeho ceny vzrostly o 25 %.³¹ Dalším negativním aspektem byl fakt, že velkoobchodníci měli možnost držet ceny těchto potravin niž než specializovaní obchodníci z důvodu možnosti rozložit tuto daň na všechny produkty. Krátká doba trvání této daně bohužel nedává možnost zjistit, jaká by byla spotřeba v dlouhodobém horizontu. Dle analýzy Dánské obchodní komory se ukázalo, že spotřeba tuku klesla o 10-15 % a příjmy z daně z tuku v období její platnosti odpovídaly příjmům plánovaným (134 mil. EUR).

3.4.2 Finsko

Finsko z evropských států bojuje proti nezdravým potravinám asi nejdéle. Od roku 1926 do roku 1999 platila ve Finsku daň na sladkosti a nealkoholické nápoje. Od roku 2000 tato daň přestala platit na sladkosti a zůstala pouze v platnosti na nealkoholické nápoje a nápoje s

---

³⁰ Ke dni 22.12.2018 2,14,- EUR tzn. 55,-Kč

³¹ A fat chance. Economist.com/europe [online].

přidaným cukrem. Nicméně od roku 2010 znovu vešla v platnost “sweet tax”. Tato daň v dnešní podobě platí na cukrovinky, čokolády, zmrzliny, ale naopak jsou z ní vyňaty produkty jako například sušenky, produkty z pekařství, jogurtové produkty, pudinky, želé, sladké pěny a granulovaný cukr.

Hlavním důvodem pro zavedení daně bylo zvýšení státních příjmů, ale finská vláda si je vědoma potenciálních vlivů na zdraví a spotřebu a údajně snížila spotřebu zdaněných komodit o 5 %. Sazbu daně v minulosti už několikrát zvýšila, a to v letech 2012 a 2014. Na základě výzkumu “*Sugar Tax Working Group*” se Finská vláda rozhodla zvýšit daň na slazené nápoje, které obsahují více než 0,5 % cukru.

V roce 2010 tato daň přinesla Finsku 37 milionů Eur a v následujícím roce, po zavedení daně z cukrovinek tato daň přinesla dokonce 134 milionů Eur.³² V roce 2012 tato částka vzrostla až na 197 milionů Eur a převýšila tak i předpokládaný výnos z této daně. V roce 2017 se Finská vláda rozhodla na základě stížnosti z výrobců tuto daň na cukrovinky a zmrzlinu zrušit. Výrobci si stěžovali, že daň porušuje Evropská pravidla na spravedlivé zacházení. Určité druhy cukrovinek byly více omezovány a producenti lékořicových cukrovinek tak zvýhodňováni. Další sladkosti jako například sušenky, nebyly touto daní zatíženy a získávaly tak určitou konkurenční výhodu. Evropská Komise tak reagovala stížností na Finskou vládu pro nezákonnou podporu domácího průmyslu. Daň na nealkoholické nápoje ale zůstává nadále v platnosti.³³

---

³² 100 milionů Eur z cukrovinek a zmrzliny a 34 milionů Eur z nealkoholických nápojů

³³ Finland: Tax on Chocolate and Sweets to Be Eliminated 2017. loc.gov [online]

Tabulka 3 - Sazby daně pro sladkosti, zmrzlinu a slazené a neslazené nápoje

Produkt	Sazba v roce 2011	Sazba v roce 2012	Sazba v roce 2014	Procentuální vzrůst
Sladkosti a zmrzlina (EUR/Kg)	0,75	0,95	0,95	27%
Slazené nápoje (EUR/litr)	0,75	0,11	0,22	47% a 50%
Nealkoholické neslazené nápoje (EUR/litr)	0.75	0.11	0.11	47%

Zdroj: World health organization. (2015). Using price policies to promote healthier diets, *vlastní zpracování*

3.4.3 Maďarsko

V roce 2011 maďarská vláda rozhodla o zavedení daně na balené potraviny s vysokým obsahem tuku, cukru, nebo soli částkou 10 forintů³⁴, aby pomocí této daně pokryla státní výdaje na zdravotnictví. Očekávaný příjem z této daně byl 70 milionů eur, který měl být přínosem do rozpočtu státního zdravotnictví a zvláště směrem k výdajům spojeným s obezitou, která v maďarsku přesahovala 18% obyvatelstva což představovalo více než 3 % oproti evropskému průměru (Evropský průměr v roce 2010 - 15,5 %). Celkově 62% dospělé populace v Maďarsku trpí nadváhou.

³⁴ Ke dni 22.12.2018 - 0.037 EUR tzn. 1kč

Tabulka 4 - Sazby daně na nezdravé potraviny v Maďarsku

Kategorie	Produkty	Hranice	Množství
Cukrem slazené nápoje	Sirupy nebo koncentráty pro cukrem slazené nápoje a další cukrem slazené nápoje	Nápoje s > 25% mají výjimku Přidaný cukr > 8g/100ml	€0,64/litr (sirupy a koncentráty) €0,02/litr (ostatní)
Energetické nápoje	Obsahující methyxanthiny, nebo taurin	>1mg/100ml (methyxanthin) >100mg/100ml (taurin)	€0,8/litr
Cukrovinky	Slazený kakaový prášek, čokoláda a další cukrovinky	Přidaný cukr a celkové množství cukru u čokolád >40g/100g a zároveň množství kakaa <100mg/100ml U ostatních cukrovinek >25g/100g	€0,22/litr (slazený kakaový prášek) €0,41/kg (ostatní)
Solené malé občerstvení	Obsahující sůl	>1g/100g	€0,80/kg
Koření	Obsahující sůl	>5g/100g (s výjimkou pro hořčice a kečupy)	€0,80/kg
Ochucený alkohol	Alkohol s přidaným cukrem	Celkové množství cukru > 5g/100ml	€0,06/litr
Ovocné džemy	Ovocné džemy	S výjimkou pro marmelády,	€1,59/kg

Zdroj: World health organization. (2015). Using price policies to promote healthier diets, *vlastní zpracování*

Maďarská daň na nezdravé potraviny se zaměřuje na produkty s vysokým obsahem cukru, soli, a kofeinu. Mezi takové zdanitelné produkty patří slazené nápoje, energetické drinky s přidaným cukrem a kofeinem, předem zabalené slazené produkty, slané občerstvení, instantní polévky a omáčky. Již před zavedením této daně, byla spotřební daň na potraviny

v Maďarsku 25 % a vznikl tak názor, že největší dopad této daně bude na nízkopříjmové obyvatelstvo vzhledem k tomu, že největší množství spotřeby výše zmíněných potravin připadá právě na tuto část obyvatelstva.³⁵ Prodej zdaněných potravin klesl o 27 % dle informací z roku 2015. Dalším pozitivním pozorovatelným faktorem byla reakce výrobců odstraněním, nebo alespoň snížením zdaněných ingrediencí ve vyráběných potravinách. Navzdory těmto zavedeným daním v Maďarsku obezita mezi rokem 2010 a 2016 vzrostla a řadí se tak v žebříčku nejobéznějších zemí na 4. Místo za USA, Mexiko a Nový Zéland.³⁶ Na základě studie OECD 72 % mužů a 64 % žen v Maďarsku trpí nadváhou nebo obezitou.³⁷

3.4.4 Francie

V roce 2011 se francouzská vláda rozhodla zavést “daň na slazené nápoje”, která v podstatě zahrnuje všechny slazené nealkoholické nápoje s přidaným cukrem, nebo umělými sladidly. Výše vybrané daně připadá na 0.11EUR na 1,5 litru. Mezi hlavní cíle zavedení této daně patřilo zvýšení příjmů státního rozpočtu, snížení nadváhy a obezity se zvláštním zaměřením na dětskou obezitu a nadváhu. Příjmy z daně jsou odhadovány na 280 milionů Eur za rok. Prvním pozorovaným výsledkem po zavedení této daně byl růst cen nealkoholických slazených nápojů. V roce 2017 byl ve Francii přijat návrh o zákazu prodeje bezedných nápojů, který je známý z fastfoodových řetězců.

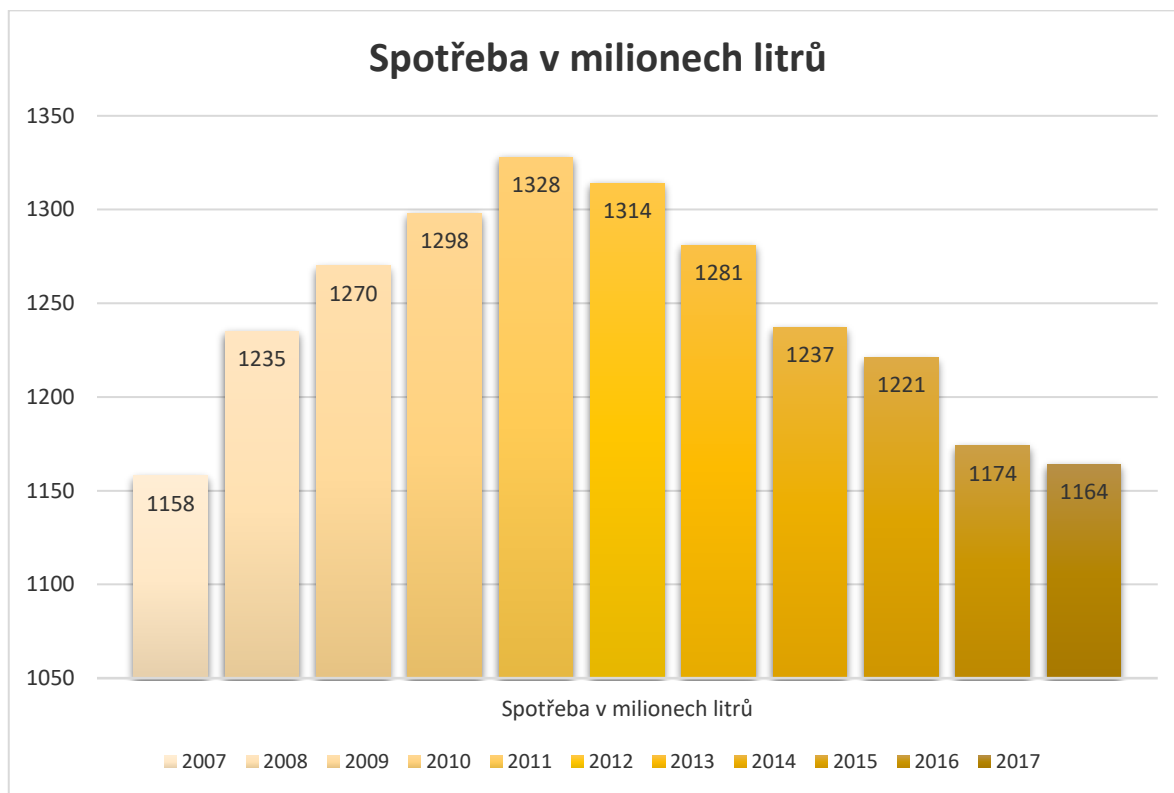
---

³⁵ World health organization. (2015). Using price policies to promote healthier diets, Copenhagen,

³⁶ Hungarians are the fourth most obese nation in the world . dailynewshungary.com [online].

³⁷ Obesity update 2017. oecd.com [online].

Graf 1 - Spotřeba ovocných džusů ve Francii

Zdroj: Statista Consumption of fruit juice in France from 2007 to 2017, *vlastní zpracování*

Dle statistiky ze statistického portálu Statista, ve které byla zkoumána spotřeba ovocných džusů ve Francii mezi roky 2007 až 2017 lze zjistit, že spotřeba ovocných džusů, které jsou zatíženy “daní ze slazených nápojů” ve Francii od roku 2011 neustále klesá. Mezi roky 2011 a 2017 klesla spotřeba ovocných slazených džusů o 11,42 %. Nicméně hlavním cílem Francouzské vlády nebylo snížení spotřeby těchto nápojů, ale snížení obezity a vzhledem k tomu, že obezita ve Francii v těchto letech vzrostla o víc než 4 %, cíl se naplnit nepodařilo. Těžko ale v tomto směru usuzovat, protože samotné slazené nápoje nejsou jediným problémem s rostoucí nadváhou a obezitou.

Vliv této daně je ve Francii hodnocen jako pozitivní. Většina výrobců byla nucena na tuto situaci reagovat. Populární značky jako je například Sprite, Fanta, Ice Tea a Seven Up zredukovaly množství cukru ve svých nápojích o značná procenta. Nápoje vyráběné firmami Schweppes a Lipton zredukovaly množství cukru o 40% a Seven Up a Fanta o 30%. Firma

Coca-Cola místo aby snížila množství cukru, reagovala na tuto změnu zmenšením objemu lahví, které tak prodává za cenu lahví před zavedením daně.³⁸

3.4.5 Mexiko

Mexiko se stalo velkým bojištěm s cukry obzvláště poté, co se připojilo k North American Free Trade Agreement (dále jen NAFTA) v roce 1994. Mexičané zvýšili svoji spotřebu nezdravých potravin a slazených nápojů, a to v případě slazených nápojů na 163 litrů na osobu za rok a dostali se tak na první místo se spotřebou slazených nápojů na světě.³⁹ Ve stejném čase stoupla spotřeba předem zpracovaných potravin z důvodu expanze supermarketů, nákupních center, restauračních řetězců a multikin, kde se často prodávají jídla a nápoje tohoto typu. Po vstupu Mexika do NAFTA se pravděpodobnost cukrovky druhého typu mnohonásobně zvýšila a v reakci na to odborníci v oblasti veřejného zdraví začali požadovat intervenci mexické vlády, aby se touto situací začala zabývat. První reakcí byly zákony o reklamě a marketingu určitých typů potravinových produktů a některé mexické státy omezily dostupnost nezdravých potravin v blízkosti škol.

V roce 2013 byla v Mexiku zavedena daň z cukru, spotřební daň ve výši 1 Pesos na 1 litr slazených nápojů⁴⁰ a 8% daň na předem zpracované potraviny. Dle statistik z roku 2015 spotřeba slazených nápojů klesla o 6 % a oproti tomu spotřeba balené vody vzrostla o 5 %.⁴¹ Na základě analýzy Univerzity ze Severní Karoliny a mexického Národního institutu veřejného zdraví z roku bylo zjištěno, že spotřeba v druhém roce po zavedení těchto spotřebních daní klesla o dalších 9,7 %. Bohužel zdravotní důsledky po zavedení těchto daní lze zatím jenom odhadovat nicméně výsledky naznačují, že výsledkem by mohl být i pozitivní vliv na zdraví. Bylo zjištěno, že ačkoliv velikost daně je pouze 1 Pesos na 1 litr, největší dopad to mělo právě na nízkopříjmové obyvatelstvo, kde spotřeba klesla o 18,8 ml na osobu za den v roce 2014 a o 29,3 ml v roce 2015.

---

³⁸ Sugary drinks tax in France already making impact. connexionfrance.com [online]. [vid. 2018-09-28].

³⁹ Ultra-processed foods are driving the obesity epidemic in Latin America, says new PAHO/WHO report. Paho.org [online]. [vid. 2015].

⁴⁰ 1 Peso se téměř rovná 1,-Kč (ke dni 22.12.2018)

⁴¹ Clark, J.S. & Dittrich, O.L. Int Adv Econ Res [online]. [vid. 2010]. 16: 388. <https://doi.org/10.1007/s11294-010-9282-z>

Report z Euromonitor International ale naznačuje, že velikost této daně je malá a zvýšení by přineslo větší efekty. Pro porovnání je dána daň na slazené nápoje, která byla zavedena v Berkeley (Kalifornie, USA) ve výši 33 US centů⁴² na litr a výsledkem toho bylo snížení spotřeby slazených nápojů o 21 % a zvýšení spotřeby vody o 63 %. Oproti tomu další americká města, kde tato daň zavedena nebyla registrují zvýšení spotřeby slazených nápojů o 4 % a zvýšení spotřeby vody o pouhých 19 %.⁴³

---

⁴² 0,33 amerických centů se rovná 7.50,-Kč (ke dni 22.12.2018)

⁴³ Mexico's sugar tax leads to fall in consumption for second year running. theguardian.com [online]. [vid. 2017-02-22].

4 Analytická část

Analytická část diplomové práce bude zaměřena na zhodnocení dopadů zavedení daně z nezdravých potravin v České republice. Na základě poznatků získaných z literární rešerše odborné literatury a zahraničních odborných článků bude zjištěno, jaké jsou momentální výdaje ve zdravotnictví na problémy spojené s obezitou a nadváhou, a bude vyčíslena ztráta pomocí systému nepřímých nákladů "DALY", tzn. kolik v České republice stojí 1 rok ztraceného života způsobeného problémy s obezitou a nadváhou. Pro výpočet bude použit podíl občana České republiky na hrubém domácím produktu.

V další části bude vypočítáno, jaké příjmy a výdaje by mohly být spojeny se zavedením takové daně v České republice. Na základě údajů z teoretické části budou zkoumány dvě rozdílné výše specifické daně a daň ad valorem. Důvodem pro toto rozhodnutí je poznatek reportu Euromonitor International, který naznačoval, že velikost daně, kterou většina států nastavila, je nízká a zvýšení by mohlo přinést lepší a rychlejší efekty. Oproti tomu většina zemí, které podobnou daň zaváděly, se držela konzervativnějšího přístupu, kde výše zavedené daně nebyla tak markantní, ať už z politických či jiných důvodů, a dopady proto nebyly tak zásadní, jako v případě výše zmíněné studie, která proběhla na území USA.

4.1 Výdaje na zdravotnictví

V této části budou vypočítány státní výdaje na zdravotnictví v oblasti obezity a nadváhy a nemocí s nimi spojenými. Dle údajů získaných na základě rešerše odborných článků se výdaje v důsledku obezity v České republice pohybují mezi 7–15 procenty z celkových výdajů na zdravotní péči v České republice. Pro výpočet celkové národohospodářské ztráty budou také započteny nepřímé výdaje spojené s touto problematikou. Světová zdravotnická organizace sleduje tyto nepřímé náklady pomocí metodiky DALY. Tato metodika je popisována jako jeden ztracený rok života. Celkovou národohospodářskou ztrátu tedy zjistíme po započtení přímých výdajů na léčbu obezity a nepřímých ztrát na základě metodiky DALY. Celosvětově se výše DALY odhaduje mezi 2 % a 6,5 % pro problémy spojené s nadváhou a obezitou. Předpokládejme, že Česká republika se pohybuje někde lehce nad průměrem, tedy kolem hodnoty 4 %. Tento postup bude vypočten zvlášť pro 7 %

a pro 15 % z výše zmíněných předpokládaných výdajů spojených s obezitou. Celkové výdaje na zdravotnictví v roce 2017 dosáhly 387,4 miliardy korun.⁴⁴

Jeden rok ztraceného života se počítá na základě podílu občana na hrubém domácím produktu České republiky. Cena občana se bude odvíjet od výkonnosti ekonomiky a je nutné vzít v potaz ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní obyvatelstvo. Proto výpočty budou obsahovat jak ekonomicky aktivní, tak ekonomicky neaktivní obyvatelstvo.

HDP v roce 2017 dle české národní banky: 4 601,132 miliard Kč⁴⁵

Výdaje na zdravotnictví v roce 2017: 387,4 miliard Kč⁴⁶

Počet obyvatel v České republice za rok 2017: 10 580 000⁴⁷

Počet ekonomicky aktivních obyvatel za rok 2017: 8 051 380⁴⁸

76,1% míra zaměstnanosti ve věku 15-64 let

Tabulka 5 - Přepočítání HDP

	HDP v roce 2017 (v Kč)	Počet obyvatel	HDP přepočtené (v Kč)
Ekonomicky aktivní	4 601 132 mil.	8,051380 mil.	571 471 tisíc
Celkové obyvatelstvo	4 601 132 mil.	10,580 mil.	434 889 tisíc

Zdroj: vlastní zpracování

Výsledek pro všechno obyvatelstvo v ČR: 434 889

Výsledek pro ekonomicky aktivní obyvatelstvo v ČR: 571 471

⁴⁴Výdaje na zdravotní péči v roce 2017 dosáhly 387,4 miliardy. Opojisti.cz [online]. [vid. 2019-02-18].

⁴⁵ Aktuální prognóza ČNB. cnb.cz [online]. [vid. 2019-02-07].

⁴⁶ Výsledky zdravotnických účtů ČR - 2010 – 2017. czso.cz [online]. [vid. 2019-02-13].

⁴⁷ Population (Demography, Migration and Projections). Ec.europe.eu [online]. [vid. 2017].

⁴⁸ Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - duben 2017. czso.cz [online]. [vid. 2017-05-31].

Pro všechno obyvatelstvo se DALY, neboli vyčíslení ztráty jednoho roku života v České republice, rovná 434 889 Kč na jednoho obyvatele.

Pro obyvatelstvo ekonomicky aktivní v rozmezí 15-64 let se DALY, neboli vyčíslení ztráty jednoho roku života v České republice, rovná 571 471 Kč na jednoho ekonomicky aktivního obyvatele.

Dle Světové zdravotnické organizace a doktora Kříže se DALY spojené s nadváhou a obezitou v české republice odhadují na 4 %. Celkový počet DALY v české republice se odhaduje na 3,4 mil. Pro Českou republiku tak na nemoci spojené s obezitou a nadváhou připadá minimálně 137 156 ztracených roků života na jeden rok.⁴⁹

Z předem vypočtených údajů jsme schopni zjistit národohospodářskou ztrátu způsobenou obezitou pro rok 2017.

Tabulka 6 - Výpočet ztráty pro všechno obyvatelstvo (v mil. Kč)

Varianta	Přímé výdaje		Nepřímé výdaje	Ztráta celkem
1.	7 % z celkových výdajů na zdravotní péči	27 118	59 647	86 765
2.	15 % z celkových výdajů na zdravotní péči	58 110	59 647	117 757

Zdroj: vlastní zpracování

Celková národohospodářská ztráta v Česku ve variantě 1 pro všechno obyvatelstvo dosahuje 86,8 miliard Kč na rok. Tato varianta zahrnuje 7 % přímých výdajů z celkových výdajů na zdravotní péči.

⁴⁹ KRÍŽ J. Ztracené roky zdravého života v České republice. Hygiena. 2016;61(2):88-90. doi: 10.21101/hygiena.a1451.

Celková národohospodářská ztráta v Česku ve variantě 2 pro všechno obyvatelstvo dosahuje 117,8 miliard Kč na rok. Tato varianta zahrnuje 15 % z celkových výdajů na zdravotní péči.

Tabulka 7 - Výpočet ztráty pro ekonomicky aktivní obyvatelstvo (v mil. Kč)

Varianta	Přímé výdaje		Nepřímé výdaje	Ztráta celkem
1.	7 % z celkových výdajů na zdravotní péči	27 118	78 380	105 498
2.	15 % z celkových výdajů na zdravotní péči	58 110	78 380	136 490

Zdroj: vlastní zpracování

Celková národohospodářská ztráta v Česku ve variantě 1 pro ekonomicky aktivní obyvatelstvo dosahuje 105,4 miliard Kč na rok. Tato varianta zahrnuje 7 % přímých výdajů z celkových výdajů na zdravotní péči.

Celková národohospodářská ztráta v Česku ve variantě 2 pro ekonomicky aktivní obyvatelstvo dosahuje 136,5 miliard Kč na rok. Tato varianta zahrnuje 15 % z celkových výdajů na zdravotní péči.

4.2 Daňové dopady

V této analytické části bude zjištěno, jaké výdaje by musel stát vynaložit na zavedení podobné daně a budou spočteny finanční výnosy spojené s vybranou daní. Vyčíslení nákladů na zavedení daní tohoto typu je vždy závislé na rozsahu a typu daně. Bylo by potřeba přesně odhadnout množství zaměstnanců potřebných ke správě daní tohoto typu, jejich mzdy, náklady a potřebný software a náklady na zavedení aj. Pro účel této práce nám postačí srovnání s posledním daňovým projektem, který proběhl v rámci České republiky, a to zavedení EET a Dánskou daní na tuk. Ministerstvo financí ČR uvolnilo informaci ohledně dosavadních nákladů na vybudování celkového systému EET včetně mzdových a PR nákladů, a to v částce 366 milionů Kč. Přičemž odhadované roční náklady na provoz EET

ministerstvo financí vyčíslilo na 300 milionů Kč.⁵⁰ Dánské odhady na daň tohoto typu byly o poznání vyšší. Z důvodu administrativní náročnosti na zavedení daně, kvůli komplikovanému systému, který musel propojit jak potravinářský průmysl, zemědělský průmysl, získávání informací od zahraničních dodavatelů, a to celé propojit se správou státu, byla výše nákladů vyčíslena na 46 milionů EUR.

Pro posouzení distribučního dopadu budou domácnosti rozděleny na příjmové decily podle jejich měsíčního příjmu. Sledovanými statky bude cukr, čokoládové cukrovinky, nečokoládové cukrovinky, cukrářské výrobky, sůl, vepřové maso, vepřové sádlo včetně slaniny, máslo, jedlé tuky a oleje a limonády. Bude vypočten dopad daně na všechny vybrané sledované statky. Pro cukr, čokoládové cukrovinky, nečokoládové cukrovinky, cukrářské výrobky a sůl budou sledovány dopady pro dvě další sazby daně nastavené na základě zahraničních zkušeností sledovaných zemí popsaných v teoretické části a to ve výši 5 Kč/kg a 10 Kč/kg po vzoru Maďarska. Pro limonády budou sledovány dvě výše sazby daně v částkách 2 Kč/litr po vzoru Francie a 8 Kč/litr po vzoru Berkeley (Kalifornie, USA). Poslední sledovanou skupinou jsou produkty obsahující tuk. Pro účely této práce bylo vybráno vepřové maso, vepřové sádlo včetně slaniny, máslo a jedlé tuky a oleje. Na tyto potraviny bude uvalena daň s vyšší sazbou po vzoru Dánska v hodnotě 55 Kč/kg a nižší v hodnotě 10 Kč/kg.

Následující tabulka obsahuje průměrnou spotřebu za rok 2017 na 1 osobu pro všechny vybrané statky, je také uvedena průměrná cena daných statků v peněžních jednotkách pro účely výpočtu daně ad valorem. Následující údaje byly zjištěny ze statistických publikací vydávaných Českým statistickým úřadem.

---

⁵⁰ MFCR. Deset nepravd Ekonomu o EET. mfcz.cz [online]. [vid. 2017-03-28].

Tabulka 8- Spotřeba vybraných potravin

	Spotřeba za rok 2017 na 1 osobu
Cukr (21 kč/kg)	34,9 kg
Cukrovinky a cukrářské výrobky (187 kč/kg)	14,0 kg
Sůl (40 kč/kg)	5,8 kg
Limonády (29 kč/litr)	89,3 litrů
Vepřové maso (110 kč/kg)	42,3 kg (7,7 kg tuku)
Vepřové sádlo včetně slaniny (50 kč/kg)	3,8 kg (v hodnotě čistého tuku)
Máslo (204 kč/kg)	4,0 kg (v hodnotě čistého tuku)
Jedlé tuky a oleje (48 kč/kg)	16,6 kg (v hodnotě čistého tuku)

Zdroj: vlastní zpracování

K vyčíslení dopadů daní na nezdravé potraviny v České republice budou použity data z hospodářského průzkumu domácností vedeného Českým statistickým úřadem za rok 2017. Pro simulaci zavedení daně jsou použity 3 verze implementace daní:

- ad valorem,
- specifická daň na kilogram,
- specifická daň na litr.

Jsou implementovány 2 typy zdanění pro tuto oblast, a to zdanění určité skupiny produktů a nutriční daň. Pomocí zdanění určité skupiny produktů lze zdanit problémové skupiny, jako jsou například ve zkoumaném případě cukrovinky, cukrářské výrobky a limonády. Tento přístup je svou aplikací a jednoduchostí na pozorování nejjednodušší. Druhým použitým přístupem je využití nutriční daně. Tento typ daně se zaměřuje na veškeré potraviny s vysokým obsahem vybraného nutrientu. Je zdaňován problémový faktor, a ne skupina produktů jako celek. Problémem u této daně je fakt, že ne všechny tuky a cukry jsou nezdravé, a z toho důvodu je v realitě složité daný přístup aplikovat, aby byl spravedlivý ke všem výrobcům a nepoškozoval producenty, kteří sice produkuje potraviny s vysokým

obsahem určitého nutrientu, ale může jít o vysoce jakostní zdravé potraviny. V případě této práce byl vybrán cukr a tuk.

V následujících tabulkách budou vypočteny příjmy státu pro všechny zmíněné sazby daní a následně budou příjmy státu porovnány s teoretickými výdaji na vedení takové daně. Následující příjmy státu jsou odhadovány za předpokladu, že se chování domácností se zavedením této daně nezmění.

Tabulka 9 - Státní příjmy 1 (v mil. Kč)

	10%	5kč/kg	10kč/kg
Cukr	775	1 846	3 692
Cukrovinky a cukrářské výrobky	2 769	740.6	1 481
Sůl	245	306.8	613.6
Příjmy celkem	3 789	2 893	5 785

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 9 byly vypočteny státní příjmy pro cukr, cukrovinky a cukrářské výrobky a sůl pro daň ad valorem 10 %, specifickou daň 5 Kč/kg a 10 Kč/kg. V případě daně ad valorem by státní příjmy z této varianty činily 3 789 milionů Kč. V případě specifických daní by pro daň 5kč/kg státní příjmy činily 2 893 milionů a pro daň 10kč/kg by státní příjmy činily 5 785 milionů Kč.

Tabulka 10 - Státní příjmy 2 (v mil. Kč)

	10%	2kč/litr	8kč/litr
Limonády	2 739	1 889,6	7 558
Příjmy celkem	2 739	1 889,6	7 558

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 10 byly vypočteny státní příjmy pro limonády pro daň ad valorem 10 %, specifickou daň 2 Kč/litr a 8 Kč/litr. Státní příjmy pro daň ad valorem 10 % činí 2 739 milionů.

V případě specifických daní by státní příjem pro daň 2 Kč/litr činil 1889,6 milionů Kč a pro daň 8 Kč/litr by státní příjem činil 7 558 milionů Kč.

Tabulka 11 - Státní příjmy 3 (v mil. Kč)

	10%	10 Kč/kg tuku	30 Kč/kg tuku
Vepřové maso	4 922	814	2 443
Vepřové sádlo včetně slaniny	232	402	1206
Máslo	1 079	423	1 269
Jedlé tuky a oleje	843	1 756	5 268
Příjmy celkem	7 076	3395	10 186

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 11 byly vypočteny státní příjmy pro vepřové maso, vepřové sádlo včetně slaniny, máslo a jedlé tuky a oleje. Vše v hodnotě čistého tuku. Státní příjmy pro daň ad valorem 10 % celkově činí 7 076 milionů, pro daň specifickou v hodnotě 10 Kč/kg státní příjmy činí 3 395 milionů a pro daň specifickou v hodnotě 30 Kč/kg tuku činí státní příjmy 10 186 milionů.

V následující tabulce budou porovnány celkové příjmy s výdaji na zavedení výše zmíněných daní. Předpokládané výdaje na zavedení daní tohoto typu byly stanoveny na 3312 milionů korun v prvotním roce a 2683 milionů korun v letech následujících. Výdaje jsou odhadnuty na základě dánské zkušenosti s daní z tuku a zvýšena z důvodu většího množství typu zdanění. V analytické části je počítán příjem jak ze zdaněných nutričních hodnot, tak ze zdanění skupiny produktů. Tabulka pro rok druhý je vypočtena jak pro případ neměnné spotřeby, tak pro případ snížení spotřeby zdaněných potravin o 10 % v důsledku zavedení daní a změny spotřebních zvyklostí.

Tabulka 12 - Rok první (v mil. Kč)

	Příjmy (ad valorem)	Výdaje	Příjmy (specifická daň nižší)	Výdaje	Příjmy (specifická daň vyšší)	Výdaje
	13 604	3 312	8 177,6	3 312	23 529	3 312
Celkem		10 292		4 865,6		20 217

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 12 byly vypočítány příjmy z daní na nezdravé potraviny a byly porovnány s výdaji na zavedení daní tohoto typu. Byly vypočteny zvláště pro příjmy z daně ad valorem, pro příjmy ze specifické daně s nižší sazbou a pro specifické daně s vyšší sazbou. Výdaje jsou předpokládány pro všechny tři typy daní stejné. V prvním roce se očekávají větší výdaje z důvodu větších investic. Větší investice se mohou projevit například na koupi nového softwaru, výdaji na získání nových zaměstnanců, public relations a novým zázemím. Z tohoto důvodu se očekává, že příjmy v prvním roce by měly být nižší oproti rokům následujícím.

Tabulka 13 - Rok druhý (v mil. Kč)

	Příjmy (ad valorem)	Výdaje	Příjmy (specifická daň nižší)	Výdaje	Příjmy (specifická daň vyšší)	Výdaje
	13 604	2 683	8 177,6	2 683	23 529	2 683
Celkem		10 921		5 494,6		20 846

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 13 byly vypočítány příjmy z daní na nezdravé potraviny pro rok druhý. Je očekáváno, že výdaje budou o 100 milionů nižší oproti roku prvnímu. Tento předpoklad byl získán na základě informací od Ministerstva financí ČR, kde výdaje na EET oproti roku kdy se EET zavádělo taktéž poklesly. V tabulce 13 se předpokládá, že příjmy budou stejné jako v roce prvním beze změny spotřebního chování.

Tabulka 14 - Rok druhý při poklesu spotřeby o 10% (v mil. Kč)

	Příjmy (ad valorem)	Výdaje	Příjmy (specifická daň nižší)	Výdaje	Příjmy (specifická daň vyšší)	Výdaje
	12 243	2 683	7 359,84	2 683	21 176,1	2 683
Celkem		9 560		4 676,84		18 493,1

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce číslo 14 byly vypočítány příjmy z výběru daně na nezdravé potraviny v druhém roce v případě poklesu spotřeby o 10 %. Lze předpokládat, že spotřeba zdaněných potravin se bude v průběhu času měnit. Spotřebitelé budou na takové zvýšení ceny reagovat buď snížením spotřeby daných potravin, nebo změnou preferencí.

4.3 Dopad na příjmové skupiny

V následující tabulce bude vypočítán dopad daní z nezdravých potravin na různé příjmové skupiny v České republice. Na základě dat získaných z Českého statistického úřadu byly roční příjmy osob rozděleny do příjmových decilů od nejchudších po nejbohatší, vypočtena daň, která připadá na rok na danou osobu, a příjmový podíl zjištěný na základě podílu příjmu vůči dani, kterou bude nucen zaplatit ve zvýšených cenách produktů. Dopad bude vypočten zvlášť pro daň ad valorem, specifickou s nižší sazbou a specifickou s vyšší sazbou. Dopady budou sledovány zvlášť pro každou z těchto daní, aby byl zjištěn procentuální dopad na příjem daného příjmového decilu. Očekává se největší dopad na nejchudší nízkopříjmové obyvatelstvo. Tento dopad je umocněn specifickými daněmi, protože na rozdíl od daní ad valorem, které svojí podstatou zohledňují množství nakoupených potravin, nárůst ceny je proporcionálně u specifických daní stejný.

Tabulka 15 - Sazba 10%

	Daň na 1 osobu/rok
Cukr (21 kč/kg)	73,29 Kč
Cukrovinky a cukrářské výrobky (187 kč/kg)	261,8 Kč
Sůl (40 kč/kg)	23,2 Kč
Limonády (29 kč/litr)	258,97 Kč
Vepřové maso (110 kč/kg)	465,3 Kč
Vepřové sádlo včetně slaniny (50 kč/kg)	22 Kč
Máslo (204 kč/kg)	102 Kč
Jedlé tuky a oleje (48 kč/kg)	79,68 Kč
Celkem daň	1 286 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 15 byla vypočítána 10% daň pro jednotlivé produkty pomocí průměrné spotřeby na osobu na rok a průměrné ceny vybraných produktů. Při sazbě 10 % bude celková daň pro vybrané produkty 1286 Kč na rok.

Tabulka 16 - Dopady dle decilů 1

Příjmový decil	Čisté peněžní příjmy v Kč	Daň za rok v Kč	Příjmový podíl
1 (nejchudší)	70 914	1 286	1.81%
2	105 397	1 286	1.22%
3	123 797	1 286	1.04%
4	135 815	1 286	0.95%
5	147 598	1 286	0.87%
6	161 082	1 286	0.80%
7	177 402	1 286	0.72%
8	201 642	1 286	0.64%
9	242 928	1 286	0.53%

10 (nejbohatší)	389 956	1 286	0.33%
Průměr	175,653		0.89%

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 16 byly čisté peněžní příjmy jednotlivců za rok rozděleny do příjmových decilů od nejchudších po nejbohatší. První příjmový decil s čistými peněžními příjmy by musel snášet 1.81% podíl na celkových ročních peněžních příjmech. Daň tohoto typu by vyvolala velký tlak na rozpočty jednotlivců nejchudších příjmových decilů a nutila je tak zvažovat změnu stravovacích zvyklostí. Průměrný příjmový podíl by v případě daně ad valorem připadal na 0,89 %.

Tabulka 17 - Nižší sazba specifické daně (v Kč)

	Daň na 1 osobu/rok
Cukr	174,5
Cukrovinky a cukrářské výrobky	70
Sůl	29
Limonády	178,6
Vepřové maso	77
Vepřové sádlo včetně slaniny	38
Máslo	40
Jedlé tuky a oleje	166
Celkem daň	773,1

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 17 byla vypočítána daň s nižší sazbou specifické daně pro jednotlivé zdaněné produkty. Pro výpočet byla použita průměrná spotřeba vybraných produktů na jednotlivce na rok. Nižší sazby daně jsou běžnější skutečností v zahraničních zemích, kde daně podobného typu již existují. Pro dané státy tyto nižší sazby stále vytvářejí kýžený efekt dostatečně vysokého příjmu pro státní rozpočet, nicméně se hovoří o tom, že celkový dopad

ve smyslu přesvědčení spotřebitelů ke změně preferencí ve směru zdravějších alternativ je minimální oproti sledovaným vyšším sazbám. Celková daň při nižších specifických daních by činila 773 Kč.

Tabulka 18 - Dopady dle decilů 2

Příjmový decil	Čisté peněžní příjmy v Kč	Daň za rok v Kč	Příjmový podíl
1 (nejchudší)	70 914	773,1	1.09%
2	105 397	773,1	0.73%
3	123 797	773,1	0.62%
4	135 815	773,1	0.57%
5	147 598	773,1	0.52%
6	161 082	773,1	0.48%
7	177 402	773,1	0.44%
8	201 642	773,1	0.38%
9	242 928	773,1	0.32%
10 (nejbohatší)	389 956	773,1	0.20%
Průměr	175,653		0.54%

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 18 byl pomocí čistých peněžních příjmů a daně vypočtené pro nižší sazbu specifické daně zjištěn příjmový podíl pro deset příjmových decilů jednotlivců v České republice. Průměrný příjmový podíl by při nižší sazbě specifické daně na vybrané produkty činil 0.54%. Specifická daň s nižší sazbou by dle průměrné spotřeby činila 773 Kč. Pro nejchudší část obyvatelstva by tato daň znamenala 1.09% podíl na čistých ročních příjmech.

Tabulka 19 - Vyšší sazba specifické daně (v Kč)

	Daň na 1 osobu/rok
Cukr	349
Cukrovinky a cukrářské výrobky	140
Sůl	58
Limonády	714,4
Vepřové maso	231
Vepřové sádlo včetně slaniny	114
Máslo	120
Jedlé tuky a oleje	498
Celkem daň	2224,4

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 19 byla vypočtena specifická daň s vyšší sazbou daně na 1 osobu na rok pro všechny vybrané produkty. Americké studie zmiňují významnější efekt vyšších sazeb specifických daní na zdravé potraviny ve smyslu změny preferencí spotřebitele. Konkrétně v Berkeley (Kalifornie, USA) byl u vyšší sazby na slazené nápoje pozorován výrazný efekt změny preferencí spotřebitelů, kteří místo slazených nápojů nakupovali více obyčejné balené vody. Celková výše specifické daně je 2224 Kč na osobu na rok. V porovnání s nižší sazbou specifické daně se jedná o nárůst v celkové výši 1451 Kč na osobu na rok.

Tabulka 20 - Dopady dle decilů 3

Příjmový decil	Čisté peněžní příjmy v Kč	Daň za rok v Kč	Příjmový podíl
1 (nejchudší)	70 914	2224,4	3,14%
2	105 397	2224,4	2,11%
3	123 797	2224,4	1,80%
4	135 815	2224,4	1,64%
5	147 598	2224,4	1,51%
6	161 082	2224,4	1,38%
7	177 402	2224,4	1,25%
8	201 642	2224,4	1,10%
9	242 928	2224,4	0,92%
10 (nejbohatší)	389 956	2224,4	0,57%
Průměr	175,653		1,54%

Zdroj: vlastní zpracování

V tabulce 20 byly čisté peněžní roční příjmy jednotlivců rozdělené do příjmových decilů rozděleny od nejchudších po nejbohatší decil a byl zjištěn příjmový podíl daně 2224 Kč na příjmových decilech. V případě nejchudšího decilu by roční daň vypočtená na základně vyšší sazby specifické daně znamenala 3,14% podílu na ročním příjmu jednotlivců. Průměrný příjmový podíl by pro výše zmíněnou daň činil 1,54 %.

5 Výsledky a diskuse

Jedním z možných řešení, jak bojovat s obezitou je dle některých států a odborníků daň na nezdravé potraviny. Tato daň je pojatá z mnoha úhlů a možná díky své složitosti je obtížné najít dva státy, které by pojaly tuto daň stejným způsobem. V některých státech, jako například v Dánsku, se zaměřili daní z tuku pouze na potraviny, které obsahovaly více než 2,3 % nasycených tuků. Ve Finsku se zaměřili více na potraviny obsahující cukr a specifickou daní zatížili cukrovinky a slazené nápoje. V případě Finska hlavním cílem byla fiskální funkce daně, ale mezi dílčími cíli byl zmíněn potenciální efekt na zdraví. Mezitím Francie se zaměřila pouze na slazené nápoje a dle statistik se ve Francii podařilo snížit spotřebu slazených nápojů. Maďarsko se zaměřilo na všechny často zmiňované problémové nutrienty. Zdanili jak slazené produkty, tučné produkty, tak i solené produkty a můžeme u nich pozorovat největší množství daní tohoto typu. Nicméně právě maďarský příklad zdá se vyvracet kýžený dlouhodobý efekt daní tohoto typu. Dle statistik OECD se Maďarsko pohybuje na čtvrté pozici v žebříčku nejobéznějších států, kde se nachází za Spojenými státy, Mexikem a Novým Zélandem. Více než 30% obyvatel trpí obezitou nebo nadváhou a nezdá se, že by se tato čísla zlepšovala. V porovnání Česká republika nemá o mnoho lepší pozici. Pohybuje se nad průměrem OECD s více než 21% obyvatelstva nad 15 let, které má problémy s obezitou nebo nadváhou, a dle posledních zpráv se tato čísla nezlepšují. Stále častěji tedy připadá na diskuzi téma, jak s tímto globálním problémem bojovat, protože způsobuje velké finanční, ale zejména životní ztráty.

5.1 Výdaje na zdravotnictví

V první části analytické práce byly zjišťovány výdaje na zdravotnictví, a to zejména výdaje, které jsou spojené s nemocemi, které jsou důsledkem problémů s nadváhou a obezitou. V České republice se takové přímé náklady pohybují mezi 7-15 % z 387,4 miliard korun, kterých se ročně vydá na zdravotnictví, a proto byly vypočítány výsledky jak pro minimální, tak pro maximální odhad. Nepřímé náklady, které způsobují nižší odvod daní a nižší ekonomickou aktivitu, byly odhadnuty pomocí systému DALY a označují nám tak ztrátu způsobenou neaktivitou jedince z důvodu nemocí spojených s problémy spojenými s určitou nemocí. V našem případě s obezitou a nadváhou. Vypočtením jak přímých, tak nepřímých nákladů byla zjištěna celková národohospodářská ztráta, kterou je potřeba znát pro porovnání s příjmy, které mohou plynout se zavedením daně na nezdravé potraviny.

Z důvodu využití metodiky DALY byly výsledné hodnoty přepočítány pro ekonomicky aktivní obyvatelstvo pro lepší vypovídací hodnotu.

Pro všechno obyvatelstvo se výsledná celková národohospodářská ztráta pohybuje mezi 86,6 – 117,8 miliardami Kč a pro ekonomicky aktivní obyvatelstvo se zmíněná ztráta pohybuje v rozmezí od 105,4 do 136,5 miliardami Kč. Je tedy zjevné, že problémy spojené s obezitou a nadváhou působí České republice značnou finanční ztrátu. Jako relativně rychlé částečné řešení pro snížení ztrát tohoto typu by mohlo být zvýšení prevence pro snížení negativních důsledků onemocnění způsobených nadváhou a obezitou. Pokud by se podařilo odvrátit alespoň 10 % onemocnění, výsledná úspora z národové ztráty by se pohybovala mezi 10,54 – 13,65 miliardami korun.

V oblasti výživy se hovoří o klíčových aktivitách jako je podpora vhodných potravin a nápojů a naopak zdanění potravin a nápojů nevhodných. Zapojení všech subjektů se sociálním přesahem je v oblasti prevence zásadní. V oblasti potravinářství a obchodu se jedná zejména o akce na podporu zdraví, snaha prezentovat a podporovat kvalitní a zdravé potraviny místo nezdravých potravin, které zhoršují momentální situaci. Dalším možným přístupem je zdravotní pojištění, které zohledňuje, zdali jste obézní a v tomto směru zvýšit odvody, nebo naopak odměňovat ty, kteří žijí zdravě. Zdravotní pojištění by tak bylo vyměřováno dle zdravotních rizik, podle toho, jak zdravotní systém jednotlivce zatěžuje. Nicméně tento přístup by byl těžko akceptovatelný voliči politických stran, které by musely takovýto zákon zavést a dost možná si tím ve státě s vysokým množstvím obézních osob, osob kouřících cigarety a osob pijících nadměrné množství alkoholu zhoršily voličské preference. Cestou zvýhodnění se už vydala například soukromá společnost Mutumutu, která v Česku nabízí bonusy v pojištění, pokud sportujete, nekouříte a navštěvujete pravidelně lékaře. Nicméně, aby byla prevence efektivní, musí fungovat zejména na školách a pokud možno v rodinách, kde se tvoří návyky na celý život.

5.1.1 Porovnání s příjmovou stránkou

Po porovnání příjmů plynoucích z daní, které byly nastaveny v analytické části práce, je zjevné, že nepokryjí výdaje, které stát vydá na zdravotní péči v důsledku obezity a nadváhy.

V následujících tabulkách jsou porovnány vypočtené příjmy s výdaji na zavedení daně a s výdaji na zdravotnictví.

Tabulka 21 - Porovnání s výdaji na zdravotnictví 7 (v mil. Kč)

	Příjmy (ad valorem)	Výdaje	Příjmy (specifická daň nižší)	Výdaje	Příjmy (specifická daň vyšší)	Výdaje
	13 604	3 312	8 177,6	3 312	23 529	3 312
		27 118		27 118		27 118
Celkem		-16 826		-22 252,4		- 6 901

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 22 - Porovnání s výdaji na zdravotnictví 15% (v mil. Kč)

	Příjmy (ad valorem)	Výdaje	Příjmy (specifická daň nižší)	Výdaje	Příjmy (specifická daň vyšší)	Výdaje
	13 604	3 312	8 177,6	3 312	23 529	3 312
		58 110		58 110		58 110
Celkem		-47 818		-53 244,4		-37 893

Zdroj: vlastní zpracování

Je zjevné, že ani v případě nižší hranice výdajů na zdravotnictví nebude stát schopen plně financovat výdaje, které plynou do zdravotnictví. V optimistické variantě pro stát při vyšších sazbách specifické daně a nižších výdajích na zdravotnictví s výdaji na zavedení daně budou výdaje na zdravotnictví stále převyšovat pomyslný rozpočet o 6 901 milionů Kč. V pesimistické variantě při nižších sazbách specifické daně a vyšších výdajů na zdravotnictví a výdaji na zavedení daně bude v pomyslném rozpočtu položka výdajů převyšovat o 53 244,4 milionů Kč. Nicméně výdaje na zdravotnictví v důsledku nemocí spojených s obezitou a nadváhou v této výši jsou realitou a dedikovaná daň, jejichž výnosy by připadaly přímo na zdravotnický sektor by v tomto směru by byla žádoucí. V Maďarsku

výnosy z daní na nezdravé potraviny plynou rovnou do státních výdajů na zdravotnictví. Navíc celé výnosy by dle maďarské vlády měly plynout konkrétně směrem k výdajům na obezitu a nadváhu a s nemocí s nimi spojenými.

5.2 Porovnání se zahraničím

V druhé části analytické práce byly zjišťovány příjmy, které by přineslo zdanění vybraných potravin a nápojů. Daňové sazby byly stanoveny na základě zahraničních zkušeností z Dánska, Francie, Maďarska, Mexika a USA. Všechny tyto státy si vybraly odlišný přístup k daním tohoto typu, a tudíž neexistuje jeden unifikovaný přístup. Obezita a nadváha způsobují velké hospodářské ztráty a zavedení daně by mělo jak preventivní, tak fiskální účinky.

Tabulka 23 - Výsledné hodnoty (v mil. Kč)

	Ad valorem	Specifická daň nižší	Specifická daň vyšší
Cukr	775	1 846	3 692
Cukrovinky a cukrářské výrobky	2 769	740,6	1 481
Sůl	245	306,8	613,6
Limonády	2 739	1 889,6	7 558
Vepřové maso	4 922	814	2 443
Vepřové sádlo včetně slaniny	232	402	1 206
Máslo	1 079	423	1 269
Jedlé tuky a oleje	843	1 756	5 268

Zdroj: vlastní zpracování

Dle výsledků a nastavených předpokládaných sazeb se nejvíce vybere na dani v případě cukru, limonád, vepřového masa a jedlých tuků a olejů. Pro porovnání se zahraničím lze využít data, která zveřejnilo dánské ministerstvo financí. Dánsko se zaměřilo na daň z tuku, a to konkrétně na potraviny, které obsahovaly více než 2,3 % nenasycených tuků. Plánované

příjmy z této daně činily 134 milionů EUR (v přepočtu 3 434 milionů Kč, ke dni 02.02.2019). Výsledné hodnoty z analytické části se dají srovnat s výsledky, které vyčíslilo Dánsko v roce 2011. Při výpočtech nemohla být zohledněna hranice tuku, kterou si stanovilo Dánsko z důvodu neexistujících statistických průzkumů v této oblasti. Takové informace by si musel správce daně zjistit soukromým průzkumem trhu, který by spadal pod výdaje spojené se zavedením daně tohoto typu.

Francie zavedla daň na slazené nápoje s odhadovanými příjmy do státního rozpočtu ve výši 280 milionů EUR (v přepočtu 7 176 milionů Kč, ke dni 02.02.2019). Nižší sazba daně byla zavedena po vzoru Francie a vyšší sazba po vzoru Berkeley (Kalifornie, USA). V porovnání na množství obyvatel jsou výnosy ze zdanění výše zmíněného typu srovnatelné s výnosy, které Francie zveřejnila. Dle výsledků sledování efektu zdanění na slazené nápoje Francie pozoruje výrazné snížení spotřeby slazených nápojů. Na základě těchto výsledků lze usoudit, že efekty daně tohoto typu se mohou projevit až v delším horizontu, za předpokladu, že snížení spotřeby slazených nápojů bylo opravdu výsledkem působení daně. Efekty této daně se začaly projevovat až v šestém roce od zavedení daně na slazené nápoje, ale všechny následující roky mají klesající tendenci ve spotřebě slazených nápojů. Ve městě Berkeley, USA, byla sazba na slazené nápoje zvýšena na 7 korun na litr a výsledkem bylo až 21% snížení spotřeby slazených nápojů a zvýšení spotřeby balené vody. Stejný přístup zvolila mexická vláda, která zvolila o něco nižší sazby a registrovala změnu ve spotřebním chování, kdy spotřeba slazených nápojů klesla o 6 % a spotřeba balené vody vzrostla o 5 %.

Dalším porovnáním jsou výnosy daní z cukrovinek, zmrzliny, slazených a neslazených nápojů ve Finsku, kde tato daň přinesla v roce 2012 až 197 milionů EUR (v přepočtu 5 041 milionů Kč, ke dni 02.02.2019). Dle odhadu by výnosy v České republice byly vyšší o 3 998 milionů, ale Finský stát má menší počet obyvatel, proto lze tento výsledek předpokládat.

Tyto zkušenosti indikují, že některé typy daní tohoto typu se zdají být účinné a mimo svoji fiskální funkci mají také pozitivní vliv na změnu preferencí spotřebitelů. Pozorovatelnost u daně na slazené nápoje je v tomto směru jednodušší a prokazatelnější v ohledu výsledků na změnu preferencí spotřebitelů. Jelikož voda se v tomto směru jeví jako blízký substitut, lze na tomto vztahu pozorovat, zdali se spotřeba změnila směrem, který by se jevil jako ideální.

Problémem u ostatních daní na nezdravé potraviny je situace, kdy může reakcí spotřebitelů být pokles spotřeby nezdravého produktu, ale změna může vést ještě k horšímu výsledku. Takový příkladem by mohlo být, kdy v důsledku zdražení zdaněných cukrovinek vzroste spotřebě cukrovinek levnějších, které jsou ale slazeny umělými sladidly.

5.3 Dopady zavedení daně

Často se setkáme s názorem, že účinnost spotřebních daní, které nějakým způsobem zdaňují společenské neřesti jako je alkohol, cigarety a popřípadě sladkosti nebo tuk se přeceňuje. Jako častý příklad je uváděna daň na tabák a tabákové výrobky, které podléhají jak spotřební dani, tak dani z přidané hodnoty, kde konečnou cenu krabičky tvoří z necelých 83 % daň.⁵¹ Většinu ceny krabičky cigaret tvoří daň, nicméně spotřeba cigaret je stále vysoká. Zároveň OECD uvádí, že konzumace alkoholu v České republice není tak citlivá na změnu spotřební daně. Je tedy otázkou, do jaké míry je efekt snížení spotřeby a prevence v oblasti daní pozorovatelný.

Zároveň výše sazby nebo obecně pouhé zdanění nezdravých produktů vede k situaci, kdy lze pozorovat nespravedlnost vůči lidem, kteří obezitou a nadváhou netrpí. Obyvatelstvo, které žije relativně zdravý životní styl, nicméně mají ve svém jídelníčku i některou se zdaněných potravin je postaveno před situaci, kdy jejich spotřeba je zdaňována z důvodu, kterého oni nejsou příčinou. V takové situaci můžeme hovořit maximálně o preventivním efektu a fiskálním efektu takové daně, nicméně nebude řešit problém se stávající obezitou a nadváhou.

Dalším negativním efektem zdanění nezdravých potravin je dopad daně na nízkopříjmové obyvatelstvo. Spotřeba potravin s vysokým obsahem cukru, soli a tuku často připadá nejvíce na tu část společnosti, která má nízké příjmy a výsledný efekt takové daně je nespravedlivý vůči této části společnosti. Domácnosti s nízkým příjmem nakupují nejlevnější produkty, které jsou často nezdravé a zdanění takového typu by bylo velkou zátěží pro rozpočet takové domácnosti. Jednotlivci, kteří připadají mezi tyto nízkopříjmové skupiny, kde roční peněžní příjmy nepřesahují 70 914,-Kč se tak mohou ještě snadněji dostat do větší finanční tísně, než

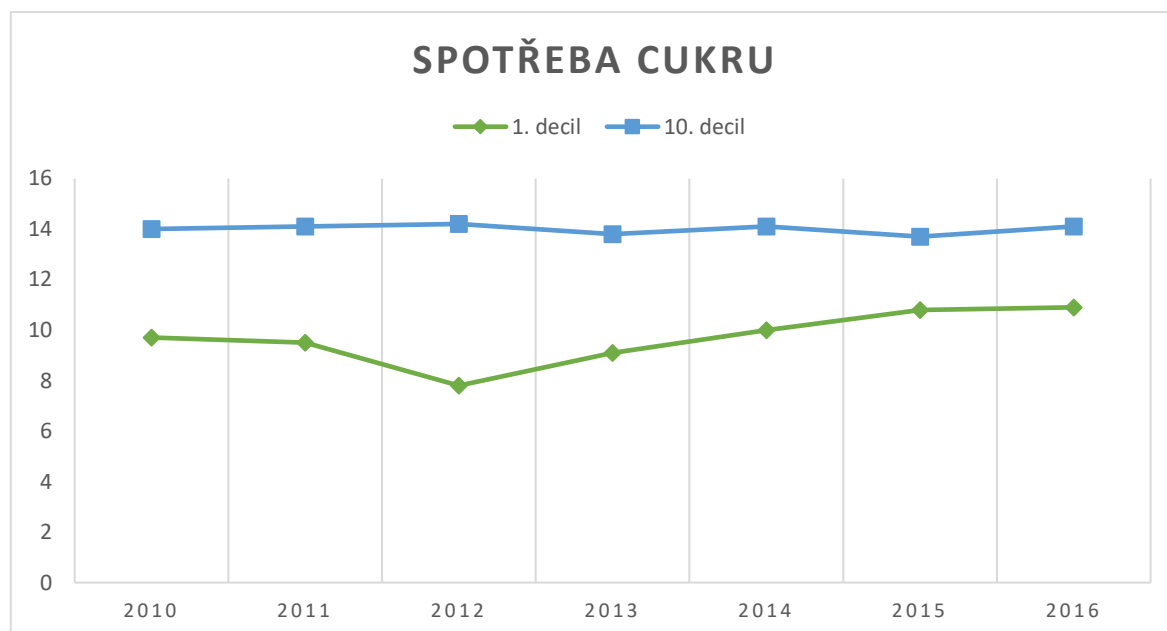
---

⁵¹ Spotřební daň – tabák a tabákové výrobky. finance.cz [online]. [vid. 2019].

momentálně jsou a takový efekt by ještě zhoršil momentální finanční zadluženost, která je často spojena s těmito jedinci. Zadluženost domácností a množství exekucí je v Česku aktuální problém a zavádění nových daní, jejichž finanční dopad by nejvíce nesly nízkopříjmové domácnosti, by momentální situaci v této oblasti nezlepšilo. Největší část nezdravých potravin, které jsou konzumovány, připadá na středně příjmové obyvatelstvo. Rozložení spotřeby více zohledňují daně ad valorem, které respektují množství, které domácnost spotřebuje a daň kterou domácnosti platí v ceně produktu roste proporcionálně. Specifické daně zvyšují cenu všech produktů stejně a tím se ceny produktů zvyšují relativně rychleji než ceny v porovnání s procentuálním zdaněním z ceny.

Tento předpoklad o největším dopadu na nízkopříjmové obyvatelstvo potvrzuje statistický výzkum Maďarského statistického úřadu, který sledoval spotřebu cukru dle příjmových decilů před a po zavedení daní na nezdravé potraviny v Maďarsku. Ve výzkumu byly sledovány první a desátý decil. Tedy decil první, který reprezentuje nízkopříjmové nejchudší obyvatelstvo a desátý decil, který reprezentuje tu část obyvatelstva s nejvyšším příjmem ve společnosti.

Graf 2 - Spotřeba cukru v Maďarsku

Zdroj: HCSO, *Annual per capita quantity of food consumption by income deciles, regions and type of settlements, 2017, vlastní zpracování*

Graf popisuje spotřebu cukru dle příjmových decilů od roku 2010 do roku 2016. O zavedení daně rozhodla maďarská vláda v roce 2011 a v roce 2012 došlo k zavedení daně. V roce 2010 byla spotřeba cukru pro první příjmový decil 9,7 kg. Již v roce 2011 kdy došlo k rozhodnutí o dani poklesla spotřeba cukru pro první příjmový decil o 2,1 % a v následujícím roce 2012 kdy došlo k zavedení daně klesla oproti roku předchozímu spotřeba o 17,9 %. Zatímco pro desátý příjmový decil nejbohatších v zemi spotřeba v roce 2011 vzrostla o 0,7 % a v roce 2012, v roce zavedení daně, klesla spotřeba cukru o 2,8 %. Na základě těchto dat z Maďarského statistického úřadu lze usoudit, že daň z cukru je v tomto případě regresivní a tím pádem její dopady jsou větší na nízkopříjmové obyvatelstvo.

Neopominutelný dopad zavedení daně bude zejména na samotné výrobce zdaněných potravin. Zdanění nezdravých potravin může vyvolat nerovnováhu na trhu výrobců potravin, kdy jeden výrobce bude ve výhodě oproti druhému zaviněním státu. V případě určité hranice pro zdanění, může to být například množství nenasycených tuků jako v případě Dánska, kde byly zdaňovány potraviny s obsahem tuku nad 2,3 %, se může velké množství výrobců ve stejném oboru dostat se svým výrobkem bez změny pod zdaňovanou hranici a zbytek trhu se tak dostane do nevýhody, kdy bude muset rozhodovat o změnách, které mohou znamenat ztrátu konkurenční výhody. Takovým příkladem může být sýrařský průmysl, kde jakákoliv změna v receptuře je nepřijatelná a zvýšení ceny by pro malé výrobce speciálních sýrů mohlo mít velké dopady. Přitom většina odborníků by potvrdila, že sýry tohoto typu by rozhodně neměly patřit mezi zdaňované produkty, které mají být zdaněny daní na nezdravé potraviny.

Dalším příkladem znevýhodnění je finský zákon, který nastavil zdanění cukrovinek, který ve Finsku vyvolal nevoli finských výrobců, kteří si stěžovali Evropské komisi, že porušuje pravidla na spravedlivé zacházení. Dle stížnosti docházelo ke zvýhodňování producentů lékořicových cukrovinek a jiných druhů cukrovinek jako například sušenky, které nespádali pod zákon, a tudíž nedocházelo ke zdanění a vytvářelo se tak konkurenčně nespravedlivé prostředí. Situace ve Francii, když došlo ke zdanění slazených nápojů, přinesla rozdílnou reakci od hlavních hráčů na trhu. Předpokladem zdanění slazených nápojů může být buď

snaha o změnu spotřebitelských preferencí, nebo snaha o donucení výrobců k výrobě zdravějších produktů. V tomto směru reagovala většina velkých výrobců, ke kterým se řadí například Fanta, Sprite, Schweppes a Lipton, kteří zredukovali množství přidávaného cukru v některých případech až o 40 %. Naopak firma Coca-Cola svůj přístup nezměnila a pouze obměnila objem lahví a prodávala dále pod stejnou cenou. Dopady tedy ne vždy musejí být tak jasné, jak by si stát v případě daní z nezdravých potravinů přál.

6 Závěr

Teoretická část práce byla zaměřena zejména na momentální situaci s obezitou a nadváhou v České republice i celosvětově. Zdravotní problémy a pracovní neschopnost způsobené touto epidemií zatěžují stát a zejména zdravotnický sektor a tendence tohoto trendu je rostoucí.

Pomocí metod analýzy a komparace byly v praktické části vypočteny přímé a nepřímé náklady na zdravotnictví spojené s obezitou a nadváhou v České republice. Byly vyčísleny ztráty na jednoho obyvatele pomocí metodiky DALY a kolik připadá ztracených let života na jeden rok v České republice kvůli problémům spojeným s nadváhou a obezitou. Na základě těchto informací byla vyčíslena celková národohospodářská ztráta tvořená přímými i nepřímými náklady. Tato alarmující čísla nám dávají informaci o tom, jak aktuální a významný problém je pro státní ekonomiku epidemie nadváhy a obezity ve společnosti. Pomocí návrhu daní byly spočteny možné příjmy a výdaje, které by byly spojeny se zavedením daní tohoto typu. Výše daní byla stanovena na základě zkušeností ze zahraničních zemí jako je Maďarsko, Francie, Dánsko a USA. Náklady spojené se zavedením daně tohoto typu byly stanoveny na základě poslední nejaktuálnější zkušenosti s daní z tuku, která byla aplikována v Dánsku.

Cílem této diplomové práce bylo na základě analýzy možností a zkušeností v oblasti zdanění nezdravých potravin vyhodnotit možné dopady zdanění nezdravých potravin v České republice. Na základě analýzy příjmů a výdajů bylo zjištěno, že daň tohoto typu, ať už v nižších, nebo vyšších sazbách, by byla významným příjmem do státního rozpočtu a převyšovala by výdaje spojené se zavedením těchto daní. Nicméně předpoklad vlivu těchto daní na snížení obezity nebo nadváhy nelze potvrdit. Na základě zkušeností z Maďarska, kde daň na nezdravé potraviny již existuje od roku 2012, nelze soudit, že by spotřební daně tohoto typu měly významný vliv na výskyt obezity a nadváhy. Právě naopak, v případě Maďarska obezita a nadváha ve společnosti má stále stoupající tendenci. Možným vysvětlením neprojevení se kýženého efektu je krátký časový interval, po který tyto daně ve světě prozatím působily.

Nicméně daně na nezdravé potraviny se ukázaly jako daně, které mají do jisté míry efekt na spotřebu. Podle dat z Maďarského statistického úřadu bylo zjištěno, že po zavedení spotřebních daní v roce 2012 spotřeba cukru pro nízkopříjmové obyvatelstvo klesla o 17,9 %, ale v případě vysokopříjmového obyvatelstva se spotřeba cukru téměř nezměnila. Tento efekt byl v analytické části zkoumán na příjmovém dopadu daní pro příjmové decily a byl potvrzen největší dopad právě na tuto část obyvatelstva, i když potraviny by dle teorie měly být spotřebovávány ve stejné míře neohledně na spotřebu. Tento negativní efekt daně není z pohledu celé společnosti spravedlivý a je v rozporu se žádoucím efektem na snížení výskytu obezity a nadváhy v celé společnosti. Dle veškerých získaných poznatků lze usoudit, že daň na nezdravé potraviny by měla význam jako zdroj pro rozpočet státu, například v pokrytí výdajů na zdravotnictví, ale domnívám se, že by nevedla k významnému snížení obezity a nadváhy a snížení spotřeby taktéž nelze potvrdit. Avšak jak bylo potvrzeno obezita a nadváha jsou významným problémem v České republice. Vhodnějším přístupem by byla investice státu do prevence, popřípadě poskytnutí možnosti zdravotním pojišťovnám zohledňovat obezitu a nadváhu v odvodech na zdravotní pojištění, a tak motivovat ke zdravějšímu životnímu stylu.

7 Seznam použitých zdrojů

ALISTAIR, F. (2018). Mexico's "Sugar Tax": Space, Markets, Resistance, *Annals of the American Association of Geographers*, 108(6): 1700-1714. doi: 10.1080/24694452.2018.1457429.

CDC. Body Mass Index: Considerations for Practitioners. [cdc.gov/obesity/](https://www.cdc.gov/obesity/) [online]. Dostupné z: <https://www.cdc.gov/obesity/downloads/bmiforpractitioners.pdf>

ČNB. Aktuální prognóza ČNB. [cnb.cz](https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/prognoza/#HDP) [online]. [vid. 2019-02-07]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/prognoza/#HDP

DITTRICH, Oldřich Ludwig a Stephen Clark. Alternative Fat Taxes to Control Obesity [online]. 2010, (16) [cit. 2016-10-17]. <https://doi.org/10.1007/s11294-010-9282-z>

Economist. A fat chance. [Economist.com/europe](https://www.economist.com/europe) [online]. [vid. 2012-11-17]. Dostupné z: <https://www.economist.com/europe/2012/11/17/a-fat-chance>

Finland: Tax on Chocolate and Sweets to Be Eliminated 2017. [loc.gov](http://www.loc.gov) [online]. [vid. 2015-10-07]. Dostupné z: <http://www.loc.gov/law/foreign-news/article/finland-tax-on-chocolate-and-sweets-to-be-eliminated-2017/>

FRANCK, C. et al. (2013). Taxing junk food to counter obesity. *American Journal of Public Health*, 103(11): 1949-1953. doi: 10.2105/AJPH.2013.301279.

Hungarians are the fourth most obese nation in the world . dailynewshungary.com [online]. [vid. 2017-05-26]. Dostupné z: <https://dailynewshungary.com/shocking-result-hungarians-fourth-obese-nation-world/>

CHUDÁ, T., JANSKÝ, P. (2016). The impact of a fat tax: progressive in health, but regressive in income? *Prague Economic Papers*, 25(04): 445-456. doi: 10.18267/j.pep.569.

KŘÍŽ J. Ztracené roky zdravého života v České republice. *Hygiena*. 2016;61(2):88-90. doi: 10.21101/hygiena.a1451.

KUBÁTOVÁ, K. (2018). *Daňová teorie a politika*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7598-165-3.

LIN, B. H., SMITH, T. A., Lee, J. Y., Hall, K. D. (2011). Measuring Weight Outcomes for Obesity Intervention Strategies: The Case of a Sugar-Sweetened Beverage Tax. *Economics & Human Biology*, 9(4), 329–341, <http://dx.doi.org/10.1016/j.ehb.2011.08.007>

MANN S. (2008) Framing Obesity in Economic Theory and Policy, *Review of Social Economy*, 66:2, 163-179, DOI: 10.1080/00346760701668461

Mexico's sugar tax leads to fall in consumption for second year running. [theguardian.com](https://www.theguardian.com) [online]. [vid. 2017-02-22]. Dostupné z:

<https://www.theguardian.com/society/2017/feb/22/mexico-sugar-tax-lower-consumption-second-year-running>

MFCR. Deset nepravd Ekonomu o EET. mfcz.cz [online]. [vid. 2017-03-28]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/aktualne/v-mediich/2017/deset-nepravd-ekonomu-o-eet-28145>

MRKÝVKA, Petr, Petr MRKÝVKA a Michal RADVAN. *Základy finančního práva*. 6., opr. vyd. Praha: Armex, 2012. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. ISBN 978-80-8745-119-9.

MSMT, „Pamlsková“ vyhláška začne platit 20. září 2016. msmt.cz [online]. [vid. 2016-09-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/pamlskova-zacne-platit-20-zari-2016>

MYTTON, O. T., CLARKE, D., RAYNER, M. (2012). Taxing Unhealthy Food and Drinks to Improve Health *British Medical Journal*, 344 [vid. 2012-05-15]. <http://dx.doi.org/10.1136/bmj.e2931>

MZCR. Akční plány pro implementaci Národní strategie Zdraví 2020. mzcr.cz [online]. [vid. 2015-09-23]. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/akcni-plany-pro-implementaci-narodni-strategie-zdravi-2020_10814_3016_5.html

NEJEDLÁ, M. (2014). Zdravotní a hospodářské důsledky epidemie obezity a možnosti její prevence ve školách. *Česká antropologie*, 64 (supplementum), 20–24. ISSN 1804-1876.

Obesity and Overweight. who.int [online]. [vid. 2018-02-16]. Dostupné z: <http://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight>

Obesity update 2017. oecd.com [online]. [vid. 2017]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/els/health-systems/Obesity-Update-2017.pdf>

OPOČENSKÝ, M. (2010). Chronická nepřenositelná onemocnění jako celosvětový zabiják č. 1 [online]. Dostupné z: <http://www.medop.cz>

Spotřební daně a jejich správa. celnisprava.cz [online]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebni-dane/Stranky/default.aspx>

Sugary drinks tax in France already making impact. connexionfrance.com [online]. [vid. 2018-09-28]. Dostupné z: <https://www.connexionfrance.com/French-news/The-sugary-drinks-tax-in-France-already-making-a-positive-impact-says-MP>

Ultra-processed foods are driving the obesity epidemic in Latin America, says new PAHO/WHO report Paho.org [online]. [vid. 2015]. ISBN 978-92-75-11864-1

VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. (2018). Daňový systém ČR 2018. 14. aktualizované vydání. Praha: VOX. Ekonomie. ISBN 978-80-87480-63-2.

World health organization. (2015). Using price policies to promote healthier diets, Copenhagen, 42.str. ISBN: 978 92 890 5082 1.

8 Přílohy

Příloha 1 - Klíčové makroekonomické indikátory (HDP)	68
Příloha 2 - Spotřeba potravin a nealkoholických nápojů na 1 obyvatele v České republice (2017).....	68
Příloha 3 - Zdravotnictví v České republice - vybrané ukazatele.....	69
Příloha 4 - Průměrné roční příjmy na osobu podle krajů.....	70
Příloha 5 - Domácnosti podle decilového rozdělení čistých peněžních příjmů na osobu ...	71
Příloha 6 - Spotřeba cukru na obyvatele (Maďarsko).....	71
Příloha 7 - Spotřeba ovocných džusů Francie (v milionech litrů)	72

Příloha 1 - Klíčové makroekonomické indikátory (HDP)

	2017
Hrubý domácí produkt	
HDP	4610,3
HDP	4,5
Výdaje na konečnou spotřebu domácností	4,4
Výdaje na konečnou spotřebu vlády	1,3
Tvorba hrubého kapitálu	4,1
Tvorba hrubého fixního kapitálu	4,1
Vývoz zboží a služeb	7,1
Dovoz zboží a služeb	6,3
Čistý vývoz	333,0
Koincidenční ukazatele	
Průmyslová produkce	6,5
Stavební produkce	3,3
Tržby v maloobchodě včetně motoristického segmentu	4,5

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Příloha 2 - Spotřeba potravin a nealkoholických nápojů na 1 obyvatele v České republice (2017)

		2017
OLEJE A TUKY celkem	kg	27,09
v hodnotě čistého tuku	kg	24,43
Máslo	kg	5
Sádlo vepřové, vč. slaniny	kg	4,39
v hodnotě čistého tuku	kg	3,78
Jedlé rostlinné tuky a oleje	kg	17,6
v hodnotě čistého tuku	kg	16,55
Cukr	kg	34,93
čokoládové cukrovinky	kg	3,77
Nečokoládové cukrovinky	kg	3,06
Cukrářské výrobky	kg	7,06
Sůl	kg	5,83
Limonády	litry	89,33

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Příloha 3 - Zdravotnictví v České republice - vybrané ukazatele

	2017
ZDRAVOTNÍ STAV	
Hospitalizace v nemocnicích¹⁾	
případy hospitalizace v tis. osob ⁴⁾	2 211
prům. délka ošetř.doby ve dnech ⁴⁾	6,1
nemoci oběh.soust./ 100 000 obyv. ²⁾	2 756
novotvary /100 000 obyvatel ²⁾	1 549
Hlášená onemocnění^{1,4)}	
zhoubné novotvary (bez C44)	.
zhoubné novotvary /100 000 obyvatel ²⁾	.
tuberkulóza dýchacího ústrojí	467
tuberkul. dých. ústr./100 000 obyv. ²⁾	4,4
léčení diabetici v tis. osob	863
léčení diabetici /100 000 obyvatel ²⁾	8 153
Dočasná pracovní neschopnost	
průměrné procento prac. neschop.	4,262
prům. trvání 1 případu prac. nesch.	42,6
prům. den. stav práce nesch. v tis.	199

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Příloha 4 - Průměrné roční příjmy na osobu podle krajů

	Hrubé peněžní příjmy (Kč)	Čisté peněžní příjmy (Kč)	Naturální příjmy (Kč)	Celkové čisté příjmy		
				celkem v Kč	rozdíl kraje proti průměru ČR (%)	pořadí krajů
Česká republika	202 102	172 173	5 862	178 036	x	x
v tom kraje:						
Hl. m. Praha	261 027	215 976	6 758	222 734	25,1	1
Středočeský	213 956	180 058	6 050	186 108	4,5	3
Jihočeský	188 057	162 086	5 743	167 830	-5,7	9
Plzeňský	204 252	173 074	5 202	178 276	0,1	7
Karlovarský	215 142	182 719	5 616	188 336	5,8	2
Ústecký	173 977	150 444	4 289	154 733	-13,1	14
Liberecký	194 394	166 603	6 180	172 783	-3,0	8
Královéhradecký	202 164	173 252	6 119	179 371	0,8	6
Pardubický	178 594	153 957	5 272	159 229	-10,6	11
Vysočina	184 412	159 487	7 591	167 079	-6,2	10
Jihomoravský	206 224	175 619	6 174	181 793	2,1	5
Olomoucký	211 271	180 234	5 367	185 601	4,2	4
Zlínský	174 162	151 745	5 882	157 627	-11,5	12
Moravskoslezský	174 812	151 800	5 457	157 258	-11,7	13

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Příloha 5 - Domácnosti podle decilového rozdělení čistých peněžních příjmů na osobu

			E. Čisté peněžní příjmy (A-B-C+D)
Čisté peněžní příjmy	nejnižších 10%	lowest 10%	70 914
	druhých 10%	second 10%	105 397
	třetích 10%	third 10%	123 797
	čtvrtých 10%	fourth 10%	135 815
	pátých 10%	fifth 10%	147 598
Net money income	šestých 10%	sixth 10%	161 082
	sedmých 10%	seventh 10%	177 402
	osmých 10%	eighth 10%	201 642
	devátých 10%	ninth 10%	242 928
	nejvyšších 10%	highest 10%	389 956
			E. Net money income (A-B-C+D)

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Příloha 6 - Spotřeba cukru na obyvatele (Maďarsko)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1. decil	9,7	9,5	7,8	9,1	10	10,8	10,9
10. decil	14	14,1	14,2	13,8	14,1	13,7	14,1

Zdroj: HCSO, Annual per capita quantity of food consumption by income deciles, regions and type of settlements, 2017, vlastní zpracování

Příloha 7 - Spotřeba ovocných džusů Francie (v milionech litrů)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Spotřeba	1158	1235	1270	1298	1328	1314	1281	1237	1221	1174

Zdroj: STATISTA: Consumption of fruit juice in France from 2007 to 2016, 2017, vlastní zpracování